

”Kun sä ne liivit puet päälle, ni kyl sä sit oot jotain”

Rikollisorganisaation perustamisen ja siihen liittymisen motiivit
Kimmo Tuominen

11/2020

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Kimmo Tuominen	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Rikollisorganisaation perustamisen ja siihen liittymisen motiivit	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Markku Myllylä	Tutkimuksellinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tässä opinnäytetyössä haastattelen Lauri ”Late” Johanssonia, Keijo ”Keke” Vilhusta sekä ex-jäsentä, joka on ollut merkittävässä asemassa yhdessä Suomen suurimmista järjestäytyneeksi rikollisjärjestöksi luokiteltavassa moottoripyöräkerhossa. Työssä selvitetään, löytyykö heidän lapsuudestaan tai varhaisnuoruudestaan jotain yksittäistä tekijää, joka toimi motiivina rikollisorganisaation perustamiselle tai siihen liittymiselle. Vai onko riittävän monen negatiivisen tekijän ketjuuntuminen heidän nuoruudessaan ohjannut heidät rikolliselle uralle ja kerhon perustaminen tai siihen liittyminen on johtunut samanhenkisistä ystäväistä?</p> <p>Työssä käydään laajasti läpi kaikkien haastateltavien elämänkaarta, jotta lukijan olisi helpompi ymmärtää niitä motiiveja, joita työssä tulee esille. Rikollisjärjestöt, joita työssä käsitellään, ovat N.B.K., M.O.R.E. ja United Brotherhood. Järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokitellun moottoripyöräkerhon nimeä ei mainita, jotta ex-jäsenen henkilöllisyys ei paljastu.</p> <p>Työ on laadullinen tutkimus, ja haastattelut tehtiin teemahaastatteluina. Haastatteluissa selvisi, että vain yhdellä haastatelluista on ollut erittäin traumaattinen lapsuus. Motiivit ovat hyvin yhdenmukaisia, mutta poikkeavuuksiakin löytyi. Yhteenkuuluvuus, valta ja arvostus ovat motiiveja, joita jokainen haastateltava ainakin jossain vaiheessa rikollisuraansa on etsinyt. Raha ei tässä tutkimuksessa noussut tärkeimmäksi motiiviksi, mutta jokaisen haastateltavan tarinat sivuavat oleellisesti rahanhankintaa. Rahaa hankittiin mm. velanperinnällä, huumekaupalla ja jokainen kertoi, että ”iloinen” elämä myös kuluttaa paljon rahaa. Työ on kohdennettu lukijalle, joka haluaa perustietoa rikolliskerhoista, ja haluaa ymmärtää paremmin lapsuusiän traumojen mahdollisia vaikutuksia tulevaisuuden valintoihin.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
40 + 1 liitesivu	Marraskuu 2020
Avainsanat	
Järjestäytynyt rikollisuus, Rikollisorganisaatio, N.B.K., M.O.R.E, United Brotherhood, Moottoripyöräkerho, huumekauppa, velanperintä, Hierarkia,	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 RIKOLLISORGANISAATIO	4
2.1 Prosenttijengit ja niiden synty	4
2.2 Järjestäytynyt rikollisuus	5
2.3 Järjestäytyneet rikollisryhmät Suomessa	7
2.4 Natural Born Killers N.B.K.	7
2.5 Me olemme rikollisten eliittiä M.O.R.E.	8
2.6 United Brotherhood	9
3 KRIMINOLOGIA	11
3.1 Mikä on rikos	11
3.2 Rikoksenteikijän persoonallisuus	12
3.3 Rikollisuuteen kohdistuva ihailu	12
4 PSYKOLOGISET TEORIAMALLIT	13
4.1 Traumamalli	14
4.1.1 Traumaperäinen stressi.....	15
4.2 Kiintymysuhdeteoria	16
4.3 Aikuisiän toimintamalli kiintymyssuhdeteorian mukaan	17
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	18
5.1 Tutkimusongelma	18
5.2 Tutkimuksen toteuttaminen.....	19
5.3 Johanssonin haastattelu.....	19
5.3.1 Lauri ”Late” Johansson	20
5.4 Vilhusen haastattelu.....	22
5.4.1 Keijo ”Keke” Vilhunen	22
5.5 Ex-jäsenen haastattelu	24
5.5.1 Ex-moottoripyöräkerhojäsen	25
5.6 Aineiston analysointi ja luotettavuus.....	28
6 TULOKSET	28
6.1 Rikolliskerhon perustamisen tai siihen liittymisen syyt	29
6.1.1 Yhteenkuuluvuus ja turvattomuus	29
6.1.2 Valta ja arvostus.....	29
6.1.3 Raha ja glamour	30
6.1.4 Velanperintä.....	31
6.2 Lapsuuden kokemusten vaikutus.....	32
6.2.1 Lapsuusiän traumat	32
6.2.2 Kiintymyssuhdeteoria.....	34
6.3 Saako rikollinen aina kauneimmat naiset	34

7 POHDINTA	35
LÄHTEET	38
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Järjestäytyneiden rikollisryhmien määrä on lisääntynyt Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Keskusrikospoliisi arvioi, että Suomessa on noin 90 eri järjestäytyneen rikollisuuden ryhmää ja niillä on jäseniä arviolta 900–1000. (Sisäministeriö 2020). Abadinskyn (2019, 1) mukaan järjestäytynyt rikollisuus ei ole terrorismia eikä se ole katujengejä. Se on tavallista rikollisuutta laajempaa toimintaa, joka tarjoaa välineen rikolliseen vuorovaikutukseen ja koordinointiin alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Tässä opinnäytetyössä haastattelen kahta rikollisorganisaation perustanutta henkilöä. Suomessa ei ole montaa henkilöä, jotka olisivat olleet perustamassa rikollisorganisaatiota, tai ainakaan ei montaa elossa olevaa perustajaa. Kolmoismurhasta tuomittu Lauri ”Late” Johansson on rikollisryhmä N.B.K:n (Natural Born Killers) perustaja. Kerron työssäni Late Johanssonin taustoista omassa luvussaan. Johanssonin lisäksi haastattelen Keijo Vilhusta, joka on perustanut rikollisorganisaatio M.O.R.E:n (Me Olemme Rikollisten Eliittiä) ja ollut mukana perustamassa myös myöhemmin perustettua UB:ta (United Brotherhoodia).

Rikollisorganisaation perustamisen motiivien lisäksi käsittelen työssäni rikollisorganisaatioon liittymisen motiiveja. Nämä ovat tutkimukseni pääkysymyksiä. Rikollisorganisaatioon liittymisen motiiveja olen selvittänyt haastattelemalla henkilöä, joka on kuulunut järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokiteltuun moottoripyöräkerhoon ja käyttänyt tunnuksellisia liivejä. Henkilö on ollut merkittävässä asemassa yhdessä Suomessa olevista moottoripyöräkerhoista

Tarkoitukseni on selvittää, löytyykö Johanssonin, Vilhusen ja ex-jäsenen elämänkaarista yhteneväisyyksiä kriminaalipsykologian teorialalleihin. Kriminaalipsykologian teoriallien hahmottamisessa ja ymmärtämisessä olen saanut merkittävää apua kriminaalipsykologi Jaana Haapasalolta. Näissä teorialleissa olen keskittynyt traumamalliin ja kiintymyssuhdeteoriaan. Näiden mallien mukaan yksilön lapsuusaikana koetut mahdolliset traumat ja lapsuuden kiintymyssuhteet vaikuttavat aikuisällä yksilön valintoihin ja toimintamalleihin (Haapasalo 2020). Psykologisia teorialleja käsittelen luvussa neljä.

Puhuttaessa rikollisorganisaatioista, moottoripyöräkerhoista sekä järjestäytyneestä rikollisuudesta on syytä selvittää tätä terminologiaa sekä järjestäytyntä rikollisorganisaatiota koskevaa lainsäädäntöä. Mielenpitoet ovat varsin eriävät ainakin moottoripyöräkerholaisilla sekä viranomaisilla. Moottoripyöräkerholaisten mielestä he ovat vain ja ainoastaan moottoripyöräkerho, eivätkä tee rikoksia. Ja jos sattuisivat tekemään, niin eivät ainakaan kerhona. Luvussa kaksi käyn läpi tarkemmin N.B.K:ta, M.O.R.E:a sekä United Brotherhoodia.

Luvussa kolme käyn läpi rikoksen määritelmän, rikollisuuteen kohdistuvaa ihailua sekä rikoksentekijän persoonallisuutta. Kriminologia on tuottanut paljon tutkimuksia, joissa rikoksentekijän persoonallisuutta käsitellään. Rikollisuuden ihailuun liittyy monia syitä, ja eräs niistä on suosio naisten keskuudessa. Luvussa kuusi, eli tutkimuksen tuloksissa haastateltavat ottavat kantaa muun muassa näihin käsityksiin.

On syytä muistaa, että teoriat eivät ole ehdottomia, eikä sama teoria toimi jokaisen rikoksentekijän kohdalla. Osa opinnäytetyössäni esitettävistä asioista, tuloksista ja päätelmistä saattaa olla arkaluonteista tietoa. Käsittelen työssäni myös henkilöiden terveystietoja. Kaikkien esitettyjen tietojen käsittelyyn ja julkaisemiseen opinnäytetyössäni on haastateltavien lupa. Mahdollisimman moni tarkastettavissa oleva asia on pyritty tarkastamaan myös muista lähteistä, mutta osaa kerrotusta tiedosta ei ole pystytty vahvistamaan, vaan se kerrotaan sellaisena kuin haastateltava sen muistaa tai haluaa kertoa.

2 RIKOLLISORGANISAATIO

Rikollisorganisaatio on loogisesti helppo mieltää jonkinlaiseksi kerhoksi, organisaatioksi tai yhteenliittymäksi, joka tekee rikoksia. Näitä kerhoja yhdistää usein nahkaliivit ja liiveissä oleva 1%-merkintä. Näitä kerhoja kutsutaan prosenttijengeiksi. Kaikki rikollisorganisaatiot eivät kuitenkaan käytä nahkaliivejä eivätkä kutsu itseään prosenttijengiksi. Useimmille ihmisille tunnetuin rikollisorganisaatio, on Mafia, joka sai alkunsa 1800-luvulla Italiassa (Berlusconi 2014).

Tässä luvussa käsittelen kerhoja, joihin haastattelemani henkilöt ovat kuuluneet. Moottoripyöräkerhon osalta en avaa asiaa enempää kuin tuonnempana olen kirjoittanut Hollisterin mellakkaan liittyen. Moottoripyöräkerhoja on kuitenkin tunnuksellisia ja tunnuksettomia, liivillisiä ja liivittömiä. Suoraa yhteyttä ei voi johtaa niidenkään kautta. Kaikki liivilliset kerhot eivät ole rikollisorganisaatioita.

Tietoa rikollisorganisaatioista löytyy runsaasti, ja aiheesta on tehty runsaasti tutkimuksia. Poliisiammattikorkeakoulun tuoreimpia opinnäytetöitä on Mika Tamsin Prosenttijengit Suomessa (Tamsi 2020). Tamsi käsittelee opinnäytetyössään kolmea Suomen suurinta moottoripyöräkerhoa. Rikollisorganisaation perustamisen tai siihen liittymisen motiiveista kertovia tutkimuksia on vaikeampi löytää. Tässä luvussa esitetty tieto rikollisorganisaatioista on pääosin haastattelemani henkilöiden kertomaa.

2.1 Prosenttijengit ja niiden synty

Yhdysvalloissa oli American Motorcyclist Association järjestänyt useana vuonna moottoripyörätapahtumia. Vuonna 1947 Hollisterin kaupungissa Californian osavaltiossa järjestetty Gypsy Tour -tapahtuma poikkesi hieman aikaisempien vuosien tapahtumista. (Onepercenterbikers 2020.)

Vuonna 1947 maailmantilanne oli muuttunut. Toinen maailmansota oli loppunut, ja sodasta kotiutuneilla sotilailta oli säästössä rahaa, jota he olivat saaneet sota-ajan palveluksestaan. Moni sotilas laittoi rahat moottoripyöriin. Vuoden 1947 järjestettyyn Gypsy Tour -tapahtumaan osallistui huomattavasti enemmän moottoripyöräilijöitä kuin aiemmin. He pitivät hauskaa tekemällä temppuja moottoripyörillään ja juomalla alkoholia. Tapahtuma sai huonoa mainetta ja American Motorcyclist Association (AMA) antoi tapahtumaan liittyen lausuntonsa. Lausunnossa kerrottiin, että 99% moottoripyöräilijöistä on kunnollisia ja hyvin

käyttäytyviä ja 1% moottoripyöräilijöistä on lainsuojattomia. Varsin pian tapahtuman jälkeen osa moottoripyöräkerhoista kertoi kuuluvansa edellä mainittuun yhteen prosenttiin. Yhden prosentin termi on saanut alkunsa tästä tapahtumasta, ja sen johdosta tehtiin 1%-merkki liitettäväksi kerholiiveihin. (Onepercenterbikers 2020.)

2.2 Järjestäytynyt rikollisuus

Järjestäytynyttä rikollisuutta on esiintynyt jo satojen vuosien ajan ympäri maailmaa. Järjestäytynyt rikollisuus -termiä on käytetty jo Intiassa 1800-luvulla puhuttaessa maantierosvoista. Järjestäytynyt rikollisuus ei ole jotain, mikä on tunnistettu vasta nyky-yhteiskunnassa. Se ei myöskään terminä ole nyky-yhteiskunnan luomus. Yhdysvalloissa järjestäytyneestä rikollisuudesta alettiin johdonmukaisesti puhumaan 1920-luvulla varkauksiin ja ryöstöihin liittyen. (Von Lampe 2016, 3.)

Suomessa käsitettä järjestäytynyt rikollisuus on käytetty rikosoikeudessa 1970-luvulta saakka, ja vuonna 1976 rikoslakiin tuli säännös järjestäytyneestä rikollisryhmästä. Kyseinen säännös koski rangaistuksen koventamisperustetta, mikäli rikos on tehty osana rikollisryhmää. Vaikka järjestäytynyt rikollisuus on tullut käsitteenä varsin myöhään Suomen rikoslakiin, on ammattimaisen rikollisuuden käsite ollut osa rikosoikeutta huomattavasti pidempään. (Palo 2010, 24.)

Järjestäytynyt rikollisuus (organized crime) on määritelty kirjallisuudessa usein eri tavoin ja ihmiset saattavat ymmärtää sen eri tavoin. Von Lampe (2016, 2) esittää kirjassaan kysymyksen, onko järjestäytynyt rikollisuus rikoksen organisaatio, rikollisten organisaatio vai rikollisten vallan käyttäminen. Von Lampen mukaan järjestäytynyt rikollisuus on urarikollisuutta, jossa rikollisuutta harjoitetaan toimeentulona. Järjestäytynyt rikollisuus ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että se olisi organisaatioon kuuluvan henkilön ainoa tulolähde, vaan on mahdollista, että henkilöllä on ”hyvät kulussit”, jossa hänellä on rehellinen työ, vaikka mahdollisesti pääasiallinen ja isompi toimeentulo tulee järjestäytyneen rikollisuuden puolelta. (Von Lampe 2016, 2.)

Abadinsky (2019, 2) määrittelee järjestäytyneen rikollisuuden jaottelemalla sen osiin.

Järjestäytynyt rikollisuus ja järjestäytyneet rikollisryhmät:

- Ei ole poliittisia tavoitteita
- On hierarkkinen
- Rajoitettu jäsenmäärä
- Muodostaa ainutlaatuisen alakulttuurin
- Itsenäinen
- Osoittaa olevansa valmis käyttämään väkivaltaa
- Monopolistinen
- Pitää tarkat säännöt keskuudessaan

FBI (Federal Bureau Of Investigation) määrittelee järjestäytyneen rikollisuuden ryhmäksi, jolla on jonkinlainen virallinen rakenne ja jonka ensisijaisena tavoitteena on saada rahaa laittomien toimien avulla. Ryhmä säilyttää asemansa käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla väkivallalla. Järjestäytyneessä rikollisuudessa on usein mukana korruptoituneita julkisia virkamiehiä. Siihen kuuluu kiristystä, ja sillä on yleensä merkittävä vaikutus paikkakunnillaan, alueellaan tai koko maassa asuviin ihmisiin. (FBI 2020.)

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleissopimuksessa (2004) järjestäytyneitä rikollisuutta määritellään rikollisryhmän kautta. Järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jossa on vähintään kolme jäsentä. Ryhmä on aktiivinen ja sen jäsenet toimivat yhdessä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Ryhmä tekee yhden tai useamman vakavan rikoksen saadakseen suoraa tai epäsuoraa taloudellista hyötyä. (UN 2020.)

Haganin (2009, 296-301) mukaan järjestäytynyt rikollisuus on esimerkki urasta, jossa rikollisuutta harjoitetaan toimeentulona. Järjestäytyneessä rikollisuudessa rikolliset samastuvat rikokseen ja rikolliseen toimintaan, käsittelevät vahvaa organisatorista identiteettiä ja kuuluvat yleensä jäseneltyihin ryhmiin, jotka ylläpitävät toiminnan jatkuvuutta. Suurin osa järjestäytyneen rikollisuuden toimijoista aloittaa tavanomaisina rikollisina, mutta sen sijaan, että he luopuisivat rikollisesta urasta noin kahdenkymmenen ikävuoden kohdalla, he jatkavat edistymistä rikollisuudessa ja yhdessä järjestäytyneiden rikollisten kanssa.

Kaikkien edellä mainittujen määritelmien sisällön henki on samankaltainen, mutta YK:n määritelmä on lähinnä sisäministeriön määritelmää. Sisäministeriö perustaa järjestäytyneen rikollisuuden määrittelyn rikoslakiin seuraavalla tavalla:

”Järjestäytyneellä rikollisuudella tarkoitetaan vähintään kolmen hengen suuruista ryhmää, joka yhteistuumin tekee vakavia rikoksia. Toimintaa leimaa muun muassa väkivallan käyttö tai sillä uhkaaminen ja rahanpesu. Ryhmät voivat olla hierarkkisia tai verkostomaisia ja niiden tarkoitus on tuottaa jäsenilleen voittoa tai valtaa rikollisen, mutta myös lailliselta näyttävän toiminnan kautta. Ryhmien toiminta voi olla paikallista, kansallista tai rajat ylittävää. (Sisäministeriö 2020.)

Suomen Rikoslaki määrittelee järjestäytyneen rikollisuuden seuraavalla tavalla:

Järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka 11 luvun 10 §:ssä tai 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. (Rikoslaki 6 luku 5§ 2 momentti.)

Tarkasteltavana olevan ryhmän perimmäinen tarkoitus ei tarvitse olla se, että se olisi järjestäytynyt yksinomaan rikosten tekemistä varten tai sen perimmäinen tarkoitus olisi ainoastaan tehdä rikoksia (LAVM 35/2041). Hallituksen esityksessä tarkennetaan järjestäytyneen rikollisryhmän rakennetta seuraavalla tavalla:

”Ryhmän rakenteen täytyykin olla sellainen, että ryhmä kykenee esimerkiksi säännöksessä tarkoitettua rikollista toimintaansa koskevaan päätöksentekoon ja ryhtymään päätösten toteuttamiseen (HE 263/2014).”

2.3 Järjestäytyneet rikollisryhmät Suomessa

Sisäministeriön (2020) mukaan järjestäytyneet rikollisryhmät ovat Suomessa pääsääntöisesti suomalaisia, mutta joilla on lisääntyvässä määrin kansainvälistä yhteistyötä erityisesti Venäjällä ja Baltiassa toimivien rikollisryhmien kanssa. Suomen järjestäytyneet rikollisryhmät ovat mukana ainakin huumausainerikollisuudessa, rakennustoiminnassa, siivoustoiminnassa sekä ravintola-alalla. Rikollisryhmät pyrkivät myös soluttautumaan yhteiskunnan poliittiseen toimintaan mukaan ja siten vaikuttamaan päätöksentekoon. (Sisäministeriö 2020.)

Suomessa toimiva järjestäytynyt rikollisryhmä voi olla moottoripyöräjengi, tai jokin muu tunnuksellinen ryhmä. Ryhmä voi olla myös ulkomaalainen rikollisliiga, jolla ei välttämättä löydy ideologista taustaa. Yhteistä järjestäytyneille rikollisryhmille on kuitenkin vakavien rikosten tekeminen ja väkivallalla uhkaaminen tai väkivallan käyttö kohdetta kohtaan. Ryhmät ovat lähes pääsääntöisesti aseistettuja ja harjoittavat usein näyttävää velanperintää. Rikosylikonstaapeli Kenneth Eriksson (Eriksson 2020) kertoi N.B.K:n ajoilta eräästä velanperintäkeikasta, jossa neljä N.B.K:n tunnuksin varustautunutta henkilöä pysäytti kalliimman luokan Mercedes Benzin keskelle risteystä Helsingissä, auto jätettiin käyntiin, ovet auki, ja nelikko asteli pesäpallomailat kädessä kohdehenkilön luokse. Kohdehenkilön pahoinpitely pesäpallomailoin alkoi välittömästi. (Eriksson 2020.)

Seuraavassa kolmessa luvussa kerron työni kannalta keskeisten rikollisjärjestöjen synnystä ja niiden elinkaaresta. Luvut perustuvat haastatteluissa saamiini tietoihin. N.B.K:n ja M.O.R.E:n tiedot on saatu sekä Johanssonilta että Vilhuselta. United Brotherhoodin osalta henkilölähteenä on Vilhunen.

2.4 Natural Born Killers N.B.K.

Natural Born Killers -kerho (jatkossa N.B.K.) perustettiin Laurin päivänä 10.8.1999 Helsingissä. Jäsenvaatimuksena oli aluksi selvittämätön henkirikos. Kerhon perusti Lauri ”Late” Johansson. Johansson kertoo (2020), että hän itse keksi kerhon säännöt. Sääntöjä ei kirjoitettu paperille, vaan ne olivat hänen päässään. Usein puhutaan, että kerholla oli kaksi perustajaa, Johansson ja Tapio ”Murha-Maija” Kekkonen. Johanssonin mukaan hän kuitenkin yksin perusti kerhon ja Kekkonen oli kakkosmies, jolla oli kontakteja enemmän potentiaalisiiin jäseniin. Idea kerhon perustamisesta tuli Johanssonille hänen ollessaan Niuvanniemen psykiatrisessa sairaalassa hoidettavana. Johansson oli ollut viikon ilman lääkkeitään ja joutui Jorvin sairaalan kautta Niuvanniemeen. (Johansson 2020.)

Kerhon pääsyvaatimuksena oli se, että henkilöllä on selvittämätön henkirikos taustallaan. Ehdon piti olla sellainen, että poliisi ei pysty soluttautumaan kerhoon. Virkamerkkiä kantavalla poliisilla ei voi olla henkirikosta takanaan, eikä poliisi ainakaan tee sellaista

päästäkseen kerhoon. Ongelmaksi jäsenten rekrytoinnissa muodostui se, että heidän oli hieman hankala lähteä kyselemään ihmisiltä, että onko heillä selvittämätön henkirikos taustalla. Sen jälkeen Johansson päättikin muuttaa sääntöjä siten, että selvitettykin henkirikos riittää. (Johansson 2020.)

Johansson oli kerhon johtaja, ja hänellä piti olla ehdoton auktoriteettiasema. Hän oli nimenyt itsensä komentajaksi. Johansson kertoo, että kaksi ensimmäistä murhaa hän teki velkojen takia, mutta kolmannen sen takia, että uhri ei totellut Johanssonin käskyjä, eikä uhrilla ollut jäsenyyden edellyttävää henkirikosta taustallaan. N.B.K. käytti tunnuksellisia liivejä, joiden värit olivat musta ja valkoinen (Kuva 1). Johanssonin mukaan musta ja valkoinen ovat niin sanottuja vapaita värejä, jotka kuka tahansa voi ottaa käyttöön. (Johansson 2020.)

Kuva 1: NBK-liivit. Kuva: Poliisi

N.B.K:ssa oli sääntö, että jos/kun poliisi tulee, vastaan ei saa laittaa. Johanssonin mielestä (2020) vastarinta poliisia kohtaan on turhaa ja laukausten vaihtoon ei kannata lähteä. Johansson oli antanut määräyksen jäsenilleen, että mikäli aseiden kanssa jossain ollaan ja poliisi tulee kohteeseen, aseet laitetaan maahan ja nostetaan kädet ylös. Poliisia kohti ammuttaessa rikosnimike on murhan yritys tai murha. (Johansson 2020.)

Johansson erosi kerhosta tullessaan uskoon vuonna 2007. Hän katsoi, että ei voi toimia kerhossa, jos on uskossa. Johansson kertoo, että usein kirjoitetaan, että hänet erotettiin kerhosta, mutta hänen itsensä mielestä hän erosi. Hänen mielestään loppujen lopuksi on ihan sama, erosiko hän vai erotettiin hänet. Siinä vaiheessa, kun Johansson erosi kerhosta, siinä oli jäseniä toistakymmentä (Johansson 2020). Vilhusen mukaan (2020) N.B.K. jäi hieman tuulijolle Johanssonin uskoon tulemisen ja kerhosta eroamisen jälkeen.

2.5 Me olemme rikollisten eliittiä M.O.R.E.

M.O.R.E. perustettiin Keijo Vilhusen (2020) muistikuvan mukaan 2001 heinäkuussa, ja sitä olivat perustamassa Keijo Vilhunen, Lauri Johansson sekä Tarki Kangas. N.B.K. oli jo olemassa, ja he käyttivät tunnuksellisia liivejä. Vilhunen ja Kangas taas eivät halunneet ottaa

itselleen liivejä päällensä vaan käyttivät mieluummin pukua. M.O.R.E:lla ei missään vaiheessa ollut Vilhusen mukaan liivejä. Liivien tilalla yhteenkuuluvuutta kuvasi kerhon tatuointi (Kuva 5). Vilhusella on M.O.R.E:n tatuointi toisessa kädessä ja toisessa kädessä UB:n tatuointi. M.O.R.E. ei ollut moottoripyöräkerho. Perustajajäsenet eivät olleet ”prätkämiehiä”. Vilhunen kertoo, että M.O.R.E:ssa ei ollut samanlaista hierarkiaa kuin tyypillisesti moottoripyöräkerhoissa tai N.B.K:ssa. N.B.K:ssa oli Vilhusen mukaan armeijatyyliset säännöt, ja heillä oli komentaja, kenraali ja kapteeni. Pelkästään uusia henkilöitä ei laitettu siivoamaan vessoja, vaan Vilhunen kertoo siivonneensa niitä itsekin. M.O.R.E:ssa oleiltiin melko ”löyhästi”. Tarki Kangas asui Seinäjoella kauempana, ja kukin puuhaili omilla tahoillaan omiaan. Myös Johansson muistelee, että M.O.R.E:lla ei ollut hänen aikanaan liivejä. (Vilhunen 2020.)

M.O.R.E. perustettiin toimimaan alamaailman kattojärjestönä, ja N.B.K. oli kenttäväki, joka hoiti iskut ja velanperinnät. Johanssonin (2020) mukaan M.O.R.E:n yläpuolella ei ollut ketään eikä mitään kerhoa. M.O.R.E. ja N.B.K. toimivat rinnan kymmenen vuotta, minkä jälkeen päätettiin, että perustetaan United Brotherhood, johon tulee mukaan pääosin Lahdessa toimiva Rogues Gallery (Vilhunen 2020). M.O.R.E:ssa ei ollut paljon jäseniä, ja osa oli jäsenenä molemmissa kerhoissa (Johansson 2020).

2.6 United Brotherhood

United Brotherhood (UB) on vuonna 2010 perustettu rikollisorganisaatio. UB oli kolmen järjestäytyneen rikollisryhmän yhteenliittymä. Kolme yhteenliittynyttä rikollisryhmää olivat N.B.K., M.O.R.E. sekä Rogues Gallery (RG). UB:n perustamisen jälkeen N.B.K. sekä M.O.R.E. olivat muutaman kuukauden kahdestaan, ja vasta sitten tuli RG mukaan. RG:llä oli pääasialliset vaihtoehdot lähteä mukaan UB:hen tai Helvetin enkeleihin. (Vilhunen 2020.)

UB:n perustamisen jälkeen N.B.K. ja M.O.R.E. käyttivät aluksi mustavalkoisia (valkoinen teksti ja musta liivi) värejä (Kuva 3). Rogues Gallery käytti punamustia (punainen teksti ja musta liivi) värejä (Kuva 3). Kaikilla oli sama selkäteksi. Rintapuolen merkit poikkesivat toisistaan. Jokaisella kerholla kolmesta oli omat tunnukset etupuolella. Vilhunen muistelee, että noin 2014-2015, eli Vilhusen UB:sta eroamisen jälkeen kaikki ottivat samat värit käyttöön, punaiset värit. Keijo Vilhunen erosi UB:stä 2013 joulukuussa, jonka jälkeen UB:n johtamisjärjestelmä muuttui erilaiseksi. (Vilhunen 2020.)

Kuva 2: UB:n liivit valkoisilla väreillä.
Kuva: Poliisi

Kuva 3: UB:n liivit punaisilla väreillä.
Kuva: Poliisi

UB:ta hahmoteltiin Vilhusen (2020) mukaan Sörnäisten vankilassa. Samaan aikaan tuomiota istui Vilhunen, N.B.K:n sekä RG:n miehiä. Kertomansa mukaan Vilhunen oli jo siirtymässä ”eläkkeelle” M.O.R.E:n kuvioista, mutta lämpeni sitten UB-ajatukselle. N.B.K., M.O.R.E ja RG olivat samanhenkisiä. Moottoripyörä ei ollut heidän juttunsa. Vastoin yleistä käsitystä Vilhunen kertoo (2020), että hän ei ollut UB:n johtaja. Jokaisesta kolmesta kerhosta lähti kaksi henkilöä neuvostoon (Consiglio). Neuvostossa oli kuusi henkilöä. Neuvosto ei varsinaisesti johtanut UB:tä vaan sen olemassaolo perustui siihen, että neuvosto ratkaisi riitoja, koska jokainen kerho kuitenkin puolusti omiaan, eikä pelkästään yhtä johtajaa hyväksyttäisi. Mediatietoihin viitaten UB:n johtajaksi on myöhemmin nimetty Tero ”Kukki” Holopainen (HS: 1.6.2020). Sama media (HS: 19.5.2017) kirjoittaa samaan tyyliin myös Vilhusesta. Häntä kutsutaan ex-jengipomoksi. Vilhunen (2020) vertaa United Brotherhoodia Euroopan Unioniin. Se oli liitto, ja jokaisella kerholla on omat sääntönsä ja määräyksensä, mutta yksi ”laki” voi mennä niistä yli. Vilhunen (2020) kertoo, että jokainen kerho huolehti omistaan, vaikka ovatkin United Brotherhoodin alla. Jos UB:stä halusi erota, eroaminen hoidettiin oman kerhon kautta ja mitään UB:n määrittelemää rangaistusta tai erorahaa ei ollut. Eroaminen oli mahdollista.

United Brotherhood oli Vilhusen (2020) mukaan ainoa ryhmä, joka piti ulkomaalaiset ryhmät pois Suomesta. Varsinkin Ruotsista oli tulossa paljon jengejä, mutta UB laittoi vastaan. Black Cobra -niminen kerho oli tulossa Suomeen, ja ottikin muutaman askeleen Suomessa, mutta Vilhusen mukaan UB lähetti heidät takaisin. ”Aikoinaan oli sopimus, että Suomeen ei tule muita ”bändejä” kuin Cannonball, Helvetin Enkelit ja Bandidos, mutta siitä ollaan nyt lipsuttu”, hän kertoo. (Vilhunen 2020.)

Syyskuussa 2019 poliisihallitus ja syyttäjät ilmoittivat nostaneensa yhteisen kanteen United Brotherhoodin lopettamiseksi (YLE 2020). United Brotherhood on ilmoittanut itse lopettavansa toimintansa. Lopettamisesta ilmoitettiin tiedotteella Helsingin Sanomille ja MTV: uutisille 6.1.2020 (Helsingin Sanomat 2020).

3 KRIMINOLOGIA

Käsitellessäni henkilön motiiveja perustaa rikollisorganisaatio tai liittyä rikollisorganisaatioon on mielestäni tarpeellista käsitellä asiaa myös kriminologian näkökulmasta ja pohtia myös henkilön rikollista käyttäytymistä, koska on mielestäni selvää, että rikollisorganisaatioon liityttäessä tai sitä perustettaessa jonkinlaista rikostaustaa on jo olemassa. Sitä on syytä pohtia muutaman luvun verran.

Kriminologia tarkastelee rikollisuuteen kohdistuvia reaktioita arkisten toimijoiden reaktioiden ja tuomioistuinten langettamien rangaistusten välillä. Kyseiset reaktiot voidaan jakaa epävirallisiin reaktioihin ja virallisiin reaktioihin. Epävirallisilla reaktioilla tarkoitetaan yksinkertaistetusti tavallisten kansalaisten toimintaa ja reagoiteja. Virallisilla reaktioilla tarkoitetaan yksinkertaistetusti virallista valvontaa, rangaistuksia ja informaatio-ohjausta. Kriminologian tutkijat tutkivat kansalaisten suhtautumista rikollisuuteen. Suhtautumista voi olla myönteistä, neutraalia tai kielteistä. On tärkeää ymmärtää, että myös myönteistä suhtautumista rikollisuuteen tutkitaan, eikä se tarkoita sitä, että tutkija itse ihannoisi rikollisuutta. (Kivivuori ym. 2018, 248.)

Tutkimuskysymysteni selvittäminen sekä psykologian teorioiden että kriminologian teorioiden ei ole ristiriitaista, vaan tutkittavaa aihetta pyritään selvittämään kummankin teorian näkökulmasta. Kuten tieteellisissä teorioissa yleensäkin, hyvä teoria on sellainen, että se on kumottavissa (Kivivuori 2008, 37). Seuraavien lukujen alla käyn läpi rikollisuuden määrittelyn, sekä mitä on rikollisuuteen kohdistuva ihailu ja miksi sellaista on.

3.1 Mikä on rikos

Rikos on inhimillinen laissa rangaistavaksi säädetty teko, joka on tunnusmerkistön mukainen, oikeudenvastainen ja syyllisyyttä osoittava (Tapani & Tolvanen 2019, 5). Rikos määritellään usein kahdella eri tavalla, laillisuusperustein ja sosiologisin perustein. Laillisuusperusteisen määrittelyn mukaan rikos on yksiselitteisesti lainvastainen ja juridisesti tuomitava teko. Laillisuusperiaate edellyttää, että teko on määritelty yksiselitteisesti rikostunnusmerkistössä. Sosiologinen määritelmä on hieman laajempi, ja määrittelyn mukaan rikos on teko, joka ulottuu meidän henkilökohtaisen ja julkisen alueemme ulkopuolelle. Teko rikkoo juridisia normeja, joille on annettu rangaistuksia tai seuraamuksia ja joka edellyttää viranomaisen väliintuloa. (Glasgow University 2020.)

Tietyt teot ovat maailmanlaajuisesti sellaisia, että niitä pidetään rikoksina. Tällaisesta teosta käy hyvin esimerkiksi murha. Toiselle kuuluvan omaisuuden varastaminen ja väkivalta, joka kohdistuu toiseen ihmiseen, ovat myös maailmanlaajuisesti paheksuttavia tekoja. Tekoja paheksutaan silloin, jos ne ovat moraalittomia tai epäeettisiä. Lakien sisältö tavallisesti peilaa niitä arvoja, normeja ja yhteiskuntakäsityksiä, joita yhteiskunnassa on. (Glasgow University 2020.)

3.2 Rikoksentekijän persoonallisuus

Käsiteltäessä rikoksentekijän persoonallisuutta on selvyiden vuoksi hyvä tarkastella lyhyesti niitä syitä, jotka aiheuttavat rikollisuutta. Kivivuoren ym. (2018, 21-26) mukaan yksilön rikosalttiutta aiheuttaa muassa hänen elämänsä vakaat ominaisuudet, sosiaalinen huono-osaisuus, rikollisuudelle myönteisten asioiden oppiminen, kontrollin puute, rikollisen sosiaalinen leimaaminen sekä rikokselle otollinen aika sekä paikka. Rikoksentekijän persoonallisuudessa on omatunto ja sen käsittely varsin keskeisessä asemassa. Haapasalon (2020, 30) mukaan mikäli yksilön omatunto ei kehity normaalisti, yksilö ei tunne syyllisyyttä eikä ota huomioon toisen ihmisen tunteita, antaa hän silloin periksi niille vieteille, jotka tuottavat hänelle mielihyvää. Mikäli lapsi ei saa apua vanhemmiltaan tunnetilojensa selvittämisessä, on mahdollista, että lapsen kyky ymmärtää ja tulkita toisen ihmisen tunnetiloja jää puutteelliseksi.

Jokaisella rikollisella tai ei-rikollisella henkilöllä on ainutlaatuinen persoonallisuus. Holmes & Holmes (2002, 37) määrittelevät persoonallisuutta henkilön arvoilla ja asenteilla. Kyseisen henkilön arvot ja asenteet ovat kokonaisuudessaan se tapa, jolla hän suhtautuu äitiyteen ja isyyteen, lakiin ja järjestykseen. Hänen sosiaaliset, kulttuuriset, uskonnolliset ja henkilökohtaiset kokemuksensa, jotka ovat olleet osa hänen elämäänsä, muokkaavat hänen persoonallisuuttaan. Aiemmista kokemuksista, vanhempien taustasta tai biologiasta riippumatta jokainen ihminen suhtautuu eri tavalla, käyttäytyy eri tavoin ja omaa erilaiset arvot ja asenteet.

Rikollisen henkilön persoonallisuus on erilainen kuin lainkuuliaisen henkilön persoonallisuus, ja näitä persoonallisuuden eroja eri teorit ovat yrittäneet selittää. Holmesien (2002, 40) mukaan täysin tyydyttävää selitystä ei ole kuitenkaan saatu. Rikollisen henkilön ei ole sen helpompaa muuttaa persoonallisuuttaan lainkuuliaiseksi kuin lainkuuliaisen muuttaa omaa persoonallisuuttaan rikolliseksi (Holmes & Holmes 2002, 46).

Bergströmin (2019, 69) mukaan kaksi tavallisinta persoonallisuushäiriötä ovat antisosiaalinen persoonallisuus ja psykopatia. Antisosiaalisen persoonallisuuden teorit keskittyvät voimakkaasti yksilöön ja vähäisessä määrin hänen ympäristöönsä. Joskus päättely on lähellä synnynnäisen rikoksen ja rikollisuutta luovan geenin ajatusta. Psykopatian käsite on kiistanalainen eikä sitä hyväksytä kokonaan, osittain siksi, ettei ole olemassa selittäviä malleja, jotka kuvaavat, miten psykopatia syntyy. Yleensä se kuvataan vain selittämättä. Kuvauksessa korostetaan yleensä, että psykopaatilta puuttuu empatia ja myötätunto.

3.3 Rikollisuuteen kohdistuva ihailu

Rikollisuuden ihailua on selitetty evoluutiopsykologisilla valmiuksilla. Koska olemme ihmisinä joutuneet kehittymään vaatimattomissa ja osin vaarallisissakin olosuhteissa lajimme kehityskaaren aikana, on ollut välttämätöntä, että lajimme on kyennyt toimimaan aggressiivisesti tietyissä itseään ja läheisiään uhkaavissa tilanteissa. Aggressio on toiminut suojaavana viestinä uhkaajalle. Turvattomuuden tunne ja pelko rikollisuutta kohtaan ovat yhteydessä ihmisen parinvalintaan. Aggressiivista ja dominoivaa kumppania pidetään sitä

suositumpana, mitä suuremmaksi ympäristön uhrikokemus on arvioitu. Tällöin rikolliset saattavat myös liioitella omaa rikollisuuttaan. Rikoksentehtäjiä saatetaan ihailta ja nuoret saattavat keskuudessaan ihailta ja kannustaa sitä, joka uskaltaa rikkoa eniten normeja. Tutkimuksen mukaan 12 prosenttia 15–16 vuotiaista suomalaisista tutkimuksessa mukana olleista nuoresta liioitteli omaa rikollistaustaansa ystävilleen. Sama tutkimus osoitti, että perusteluna liioittelulle nuoret kertoivat haluavansa tehdä vaikutuksen kavereihinsa. (Kivivuori 2018, 248-250.)

Rikollisuuden ihailu ei ole pelkästään nykypäivää, vaan sitä on tapahtunut jo pitkään. Kivivuori ym. (2018, 250) mukaan eksistentialismin aikaan yksilön omien tarpeiden tyydyttäminen ja normien rikkomisen merkittävät aitoutta. Normien noudattaminen ja itsehillintä merkitsivät taas epäaitoutta. Rikollisuuden ihailulle on myös poliittinen radikalismi toiminut eräänlaisena kannustimena. Poliittisen radikalismien oikeistoversiot ihailivat väkivaltaa terveenä vastareaktiona humanin porvariston velittoudelle ja valistuksen rationalisuudelle toisen maailmansodan jälkeisessä maailmassa. 1900-luvun alussa Suomessa tappelijoille järjestettiin läksiäisjuhlia ennen käräjämatkoja. Tappelijoita pidettiin sankareina ja väkivaltaa pidettiin hyväksyttävänä ja normaalina. (Kivivuori ym. 2018, 251-252.)

Nuoruutta on selitetty kasvun, kehityksen ja kapinoinnin aikana. Nuoruuden aikaisia rikoksia saatetaan pitää ohimenevinä, ja niiden voidaan katsoa kuuluvan tiettyyn kehitysvaiheeseen. Jotkut nuoret saattavat myös ihannoida toisten nuorten tekemiä rikoksia. Rikosten tekeminen kuitenkin on riski sekä sen tekijälle että muille. Kun nuori syyllistyy rikokseen, hän ajautuu helposti huonoon seuraan ja ajautuu syrjäytymis- ja rikoskierteeseen, mikäli toimintaan ei päästä tehokkaasti puuttumaan heti alkuvaiheessa. Rikos voidaan nähdä joko oireena sairaudelle tai normaalina ilmiönä terveelle nuorelle (Honkatukia ym. 2006, 1)

Kouluampujien fanisivustoilla kouluampujia ihailaan, pidetään sankarillisina taistelijoina ja he ovat seksuaalisen rakkauden kohteita. Rikosviihteessä eri televisiosarjoissa ja elokuvissa rikollisia esitetään usein myönteisessä valossa. Hyvänä esimerkkinä tästä voidaan pitää Kolumbian huumekartellin johtajaa Pablo Escobaria. Hänestä kertovassa sarjassa nimeltä ”Narcos” Escobarin ura näytetään kunniakkaana ja ihailtavana. Samaan tapaan Suomeenkin on tehty televisiosarja, jossa käydään läpi huumoririkoksista vankilaan joutuneen henkilön elämäntaitea.

Tässä yhteydessä on myös syytä huomioda se, että osalla rikollisista rikoksen tekemisen motiivina on päästä julkisuuteen. Tällainen motiivi saattaa olla esimerkiksi kouluampujalla. Usein tällaisten rikosten tekijät ovat kirjoittaneet medialle etukäteen eräänlaisen ”mediatiedotteen”, jossa he kertovat ajatuksistaan, ja mihin he pyrkivät kyseisellä teolla (Kivivuori ym. 2018, 253).

4 PSYKOLOGISET TEORIAMALLIT

Useiden vuosikymmenien aikana tehdyt tutkimukset ja psykologian teorioiden tutkiminen osoittavat nykyään selkeästi, että lapsuusiässä ja murrosiässä sattuneet tapahtumat voivat

vaikuttaa aikuisiän käyttäytymiseen. Psykologit ovat osoittaneet, että lapset tarvitsevat luotettavaa kiintymystä, suojelua, ohjausta, hoitoa ja tukemista heidän vastoinkäymisissään lapsuusvuosien ja kehittymisen aikana. Tutkimukset osoittavat, että suurella osalla ihmisistä, jotka rikkovat lakia, on ollut puutteita edellä mainituissa asioissa ja ovat altistuneet lapsuudessaan psykologisille traumailla. (Haney 2020, 87.)

Tässä luvussa esittelen eri psykologian teorioita, jotka selittävät aikuisiän tietynlaista käyttäytymismallia. Traumamalli, traumaperäinen stressi ja sen aiheuttamat oireet ja kiintymyssuhdeteoria antavat kaikki vastauksia aikuisiän käyttäytymiseen. Rikollisgeeniä ei saada äidinmaidosta, vaan geneettiset tekijät yhdessä ympäristön kanssa vuorovaikutuksessa muokkaavat henkilöä sellaiseksi kuin hän on (Pulkkinen 2020). Pulkkisen kanssa saman ajatuksen jakaa Hickey (2006), jonka mukaan henkirikoksenteijät saavat vaikutteita useista eri asioista, jotka johtavat heidät tappamaan. Mikään yksittäinen tekijä ei ole suoranaisesti vastuussa heidän tekemästään tai tekemistään henkirikoksista. Ihminen ei suoraan synny tappamaan, vaan kyse on asioiden ketjuuntumisesta, ja esimerkiksi väkivallan katsominen televisiosta voi olla yksi tekijä muiden joukossa, joka kehittää murhanhimoisia aikeita (Hickey 2006, 118).

4.1 Traumamalli

Traumamalli on yksi psykologian teorioista, jonka avulla selitetään aikuisiän rikollista käyttäytymistä. Mikäli lasta kohdellaan hänen lapsuusaikanaan huonosti, johtaa se usein aikuisiällä epäsosiaaliseen ja rikolliseen käyttäytymiseen. Lapsen kaltoinkohtelulla on myös usein selkeä yhteys aikuisiällä näkyvään antisosiaaliseen käyttäytymiseen. (Haapasalo 2017, 45.)

Haapasalon mukaan kaikki kaltoinkohdellut lapset eivät aikuisiällä päädy rikoksenteijöiksi, mutta suurin osa rikoksenteijöistä on joutunut lapsuusiässä kaltoinkohdeksi. Rikollisiksi päätyneet lapset ovat kokeneet jossain vaiheessa elämänsä aikana vakavaa fyysistä ja psykologista väkivaltaa sekä fyysisten ja emotionaalisten tarpeiden laiminlyöntiä heidän vanhempiensa tai hoitajiensa osalta. Myös seksuaalista väkivaltaa saattaa esiintyä rikoksenteijöiden lapsuudessa. (Haapasalo 2017, 46.)

Lapsen hyljeksintä on yksi psykologisen väkivallan muoto, ja suomalainen nuoria miesvangeja koskenut tutkimus onkin osoittanut, että kaikista tutkittavista nuorista miesvangeista enemmistö oli kokenut lapsena vanhempiensa hyljeksintää (Haapasalo & Hämäläinen 1996, 1397). Traumamallin mukaan kaltoinkohtelu on lapselle traumaattinen kokemus, josta voi seurata traumaperäistä stressiä (Haapasalo 2017, 46).

Kaltoinkohtelu lapsuusiässä on vakava traumaattinen stressitekijä, joka vaikuttaa häiritsevästi aivojen kehitykseen, ja sitä kautta vaikuttaa yksilön myöhäisempään terveyteen sekä psyykkisesti että fyysisesti. Fyysisen ja psyykkisen terveyden lisäksi lapsuusiän kaltoinkohtelu vaikuttaa myös yksilön käyttäytymiseen. Mikäli traumaperäiset stressioireet pääsevät kroonistumaan ilman hoitoa, se saattaa johtaa persoonallisuushäiriöihin, psyykkisiin sairauksiin ja rikollisuuteen (Haapasalo 2017, 46).

4.1.1 Traumaperäinen stressi

Traumaperäinen stressihäiriö (post traumatic stress disorder – PTSD) tarkoittaa psyykkistä oiretta, joka aiheutuu joillekin ihmisille heidän koettuaan tai nähtyään jonkin traumaattisen tapahtuman. Tällainen traumaattinen tapahtuma voi olla esimerkiksi sota, luonnonkatastrofi, onnettomuus, lapsuudenaikainen kaltoinkohtelu tai seksuaalinen hyväksikäyttö. Joskus tapahtuma ei ole välttämättä vaarallinen tapahtuma, vaan se voi olla esimerkiksi läheisen ihmisen kuolema. Tutkijat eivät osaa sanoa, miksi vain osa ihmisistä saa traumaperäisen stressin oireita ja jotkut eivät. Oireiden saamiseen saattavat vaikuttaa geenit, neurobiologia, henkilökohtaiset tekijät ja riskitekijät. (National Institute of Mental Health 2020.)

National Institute of Mental Health (2020) määrittelee traumaperäisen stressireaktion saamisen riskitekijöitä seuraavalla tavalla:

- Sukupuoli. Naiset ovat alttiimpia traumaperäiselle stressille kuin miehet.
- Trauman kokeminen lapsuudessa.
- Kauhun, avuttomuuden tai äärimmäisen pelon kokeminen.
- Pitkäkestoisen traumaattisen tapahtuman läpikäyminen.
- Traumaattisen kokemuksen jälkeen on saanut vähän tai ei ollenkaan sosiaalista apua.
- Ylimääräinen stressi, kuten läheisen menetys, fyysinen kipu, työn tai kodin menettäminen.
- Mielen terveyden ongelmat tai huumeiden käyttö.

Ford (2009) määrittelee traumaperäisen stressireaktion oireita seuraavalla tavalla:

- Dissosiaatio; henkilö pyrkii sulkemaan epämiellyttävän tunteeseen liittyvän häiritsevän ajatuksen pois mielestään.
- Adrenaliiniryöppy; syketason nousu, lihasjännitys, hikoilu, nopea hengitys.
- Hypervigilanssi; henkilö on äärimmäisen valpas ja reagoi nopeasti aistien havainnoimiin tapahtumiin.
- Häiritsevien muistojen mieleentuleminen. Ihminen saattaa tuntea kokevansa aikaisemmin sattuneen trauman uudelleen.

Traumaperäisen stressin oireet voivat alkaa heti trauman jälkeen, viikkojen, kuukausien tai jopa vuosien jälkeen tapahtumasta. Ne saattavat myös olla välillä piilossa pitkiäkin aikoja ja tulla taas esiin. Näin voi jatkua vuosienkin ajan. (National Institute of Mental Health, 2020.) Traumaperäisen stressin oireita kutsutaan akuuteiksi, jos niitä on esiintynyt alle kolme kuukautta. Kroonisiksi oireita kutsutaan, jos niitä on esiintynyt yli kolmen kuukauden ajan. Lapsuusiässä tapahtuneet traumatisoivat tapahtumat voivat tulla esiin vasta vuosien päästä. (Hollin 2016, 149.)

4.2 Kiintymyssuhdeteoria

Kiintymyssuhdeteoria liittyy läheisesti traumamalliin, koska lapsuuden traumatisoituminen johtaa helposti turvattomaan kiintymyssuhteeseen lapsen ja vanhemman välillä. Turvaton kiintymyssuhde voi myöhemmin aikuisiällä johtaa poikkeaviin ihmissuhteisiin ja ihmissuhdevaikeuksiin. Väkivaltaa, laiminlyöntiä ja/tai hyljeksintää lapsena kokenut saattaa myöhemmin toistaa traumaansa aikuisiän ihmissuhteissa ja kohdella toisia väkivaltaisesti, laiminlyövästi tai hyljeksivästi. (Haapasalo 2020.)

Kiintymyssuhdeteoriaa tutkittiin ensimmäisen kerran perusteellisesti jo 1950-luvulla, kun John Bowlby tutki lapsen ja hänen vanhempansa suhteen merkitystä yksilön myöhemmässä kehityksessä. Bowlbyn tutkimus osoitti, että lapsen ja häntä hoitavan vanhemman jatkuvalla yhteydellä on iso merkitys Bowlbyn mukaan varhaisilla tapahtumilla lapsen kasvuympäristössä on merkittävä merkitys persoonallisuuden patologisessa kehityksessä. (Haney 2020, 93.)

Mary Ainsworth, joka oli Bowlbyn oppilas, jatkoi kiintymyssuhdeteorian kehittämistä. Ainsworth tutki noin 10 kuukauden ikäisten lasten ja heidän vanhempiansa vuorovaikutusta (Haapasalo 2017, 33).

Ainsworth (Haapasalo 2017, 33) jakoi kiintymyssuhteet seuraavalla tavalla:

- Turvalliset kiintymyssuhteet (tyyppi A)
- Turvattomat kiintymyssuhteet
 - Ahdistunut ja välttelevä (tyyppi A)
 - Ristiriitainen (tyyppi C)
- Ei minkäänlaista kiintymysstrategiaa ja kiintymyssuhteet jäsentymättömät

Lapset, jotka kuuluvat välttelevän tyyppin ryhmään, eivät hakeneet lohtua tai turvaa äidiltään. Lapset, jotka kuuluivat ristiriitaiseen ryhmään, hakeutuivat äidin läheisyyteen ja välillä lapset välttelivät äidin läheisyyttä. Tutkijat päättelivät, että välttelevää kiintymyssuhdetyyppiä selitti johdonmukaisesti rankaiseva ja kielteinen vanhemman käyttäytyminen ja ristiriitaisessa suhteessa vanhemman epäjohdonmukainen ja arvaamaton käyttäytyminen. Välttelevän tyyppin lapset ovat oppineet, että vanhemmalta ei ole odotettavissa mitään hyvää. Kyseisen tyyppin lapsen vanhempi johdonmukaisesti rankaisee, pahoinpitelee tai laiminlyö lastaan. Tämän tyyppin lapset eivät näytä tunteitaan ja he ovat vetäytyviä. Lapsi ei reagoi mitenkään vanhemman lähtiessä. Ristiriitaisen kiintymyssuhdetyyppin lapset käyttäytyvät välillä pelokkaasti ja välillä he ovat takertuvia, mikäli hänen vanhempansa käyttäytyy uhkaavasti. Jos välitöntä uhkaa ei lapsella ole nähtävillä, lapsi saattaa käyttäytyä aggressiivisesti. Kun lapsi käyttäytyy aggressiivisesti vanhempaansa kohtaan, saattaa se herättää vanhemmassa uudelleen uhkaavia piirteitä, mikä aiheuttaa sen, että lapsi käyttäytyy pelokkaasti ja pakenee vanhempaansa. (Haapasalo 2017, 33.)

Jäsentymätön kiintymyssuhde kehittyy usein lapsen kaltoinkohtelun kautta tai siten, että vanhempi on itse traumatisoitunut. Vanhempi ei välttämättä tietoisesti kohtele kaltoin

lastaan, hän voi olla itse niin traumatisoitunut esimerkiksi kokemansa perheväkivallan takia, että ei kykene tulkitsemaan lapsensa viestejä oikealla tavalla. Vanhempi ei kykene johdonmukaiseen toimintaan, eikä kykene luomaan kunnollista vuorovaikutusta lapseensa. Jäsentymättömän kiintymyssuhdetyyppin lapselle ei pääse syntymään minkäänlaista toimintastrategiaa vanhempansa kanssa. Lapsen toiminta antaa hajanaisen ja levottoman vaikutelman, eikä lapsi tiedä miten hänen tulisi vanhemman kanssa toimia. Lapsi pelkää. Lapsi ei pakene eikä lähesty vanhempaansa. Koska lapsella ei ole vanhempaansa jäsentynyttä kiintymyssuhdetta, lapsi lähestyy valikoimatta ketä tahansa tai eivät luota keneenkään. (Haapasalo 2017, 34.)

Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsuuden kiintymyssuhde vaikuttaa aikuisiän reagointeihin aikuisiän läheisissä suhteissa. Se, minkä tyyppinen kiintymyssuhde on ollut kyseessä, näkyy aikuisiällä keskusteluissa erilaisina puheen ominaisuuksina, kuten keskustelun niukkuutena tai siten, että keskustelu rönnyilee. Lapset, jotka ovat turvallisesti kiintyneet, kasvavat itsenäisiksi. Kun tällä tavalla kehittyneiltä lapsilta kysytään heidän aikuisiässään heidän lapsuudestaan, he pystyvät antamaan realistisen ja johdonmukaisen kuvan siitä. Heidän lapsuudenkuvauksensa on yhtäläinen erilaisten lapsuudenaikaisten tapahtumien kanssa. Heidän kertomuksensa lapsuuden ajan tunne-elämästä on uskottava ja asianmukainen. (Haapasalo 2017, 34.)

4.3 Aikuisiän toimintamalli kiintymyssuhdeteorian mukaan

Turvattomasti ja välttelevästi kiintyneet lapset pystyvät aikuisiällä kuvaamaan lapsuuttaan yleisesti normaaliksi ja hyväksi. He eivät kuitenkaan kykene palauttamaan mieleensä yksittäisiä tapahtumia, jotka tukisivat heidän kuvaustaan hyvästä lapsuudestaan. Syynä tähän pidetään torjuntaa. Heistä tuntuu, että syy on usein ollut heissä itsessään. Heitä on lapsena kuritettu vanhempien toimesta siksi, että he olivat tehneet jotain pahaa tai olivat yleisesti pahoja. Haastatellessa heitä he vastaavat niukkasanaisesti eivätkä juuri kuvaile tunteitaan. He vaikuttavat usein ihmistyypeiltä, jotka mieluummin puhuvat fyysisestä kivusta kuin psyykkisestä kivusta. Heidän on vaikea puhua asioista, joihin tunteet liittyvät. Onnellisesta lapsuudesta tai hyvän vanhemman toiminnasta he eivät osaa kertoa, ja kuvailevat sitä kertomalla, että eivät tiedä tai eivät osaa sanoa. Heidän kertomuksissaan on taukoja, he toteavat asian lyhyesti eivätkä selittele asioita. Heillä voi olla vaikeuksia löytää myös sanoja. (Haapasalo 2017, 34.)

Turvattomasti ja ristiriitaisesti kiintyneet kehittyvät yleensä aikuisena tunteitaan ajatteleviksi ja miettiviksi. He kertovat paljon, mutta epäloogisessa järjestyksessä tunteistaan, ja täysin kirkasta ja selkeää kuvaa ei muodostu. He kertovat haastattelussa rönnyilevästi ja eksyvät usein aiheesta. Puhetyyli on puhelias, mutta he poukkoilevat asiasta toiseen tunteidensa ohjaamina. He kertovat asioista syyttelevästi ja välttelevästi. Lapsuuden tapahtumista he kertovat samalla tyylillä. He käyttävät usein ilmaisuissaan lennokkaita ja loogisia sanoja. Asiat esitetään vaikuttavasti mutta ne saattavat silti sisältää ristiriitaisuuksia. Kuulijan voi olla vaikea ymmärtää kertojaa, kun puheessa on usein paljon yksityiskohtia kertojan kuvaillessa omaa sisäistä ajatus- ja havaintomaailmaansa. (Haapasalo 2017, 35.)

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on laadullisen tutkimuksen avulla selvittää, mikä on se motivoiva tekijä, joka saa henkilön perustamaan rikollisorganisaation tai liittymään siihen. Selvitän, missä vaiheessa rikollisorganisaation perustajan tai liittyjän elämää ajatus perustamisesta tai liittymisestä on muodostunut. Selvitän myös, löytyykö perustajan tai liittyjän elämänkaaresta joku tietty yksittäinen tekijä, joka edesauttoi ajatuksen syntymistä, vai ovatko negatiiviset asiat ketjuuntuneet heidän elämässään, kuten Pulkkinen (2020) haastattelussaan toteaa.

Opinnäytetyössäni perehdyin kriminaalipsykologian ja kriminologian teorioihin, jotka selittävät sitä, minkä takia yksilö ajautuu rikolliselle uralle ja miksi hän on altis rikolliselle ja mahdollisesti myös väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Tässä luvussa kerron kolmen haastateltavan elämänkaaren. Aloitan lapsuudesta ja kotiympäristöstä ja etenen eri vaiheiden kautta nykyhetkeen. Jokainen haastateltava liittyy vahvasti omaan kerhoonsa, mutta koska kerhojen sisällä tapahtuva toiminta on useassa yhteydessä samankaltaista, käsittelen osittain myös mahdollista liittymäpintaa muihin kerhoihin. Raha ja sen hankkiminen tulee motiivina esille haastatteluissa. Joku korostaa sitä enemmän ja toinen vähemmän. Se on joko alkuvaiheen motiivi, tai sen merkitys voi korostua vasta myöhemmässä vaiheessa. Yhteistä rahan hankkimiselle on velanperintä. Velanperintä tulee esille jokaisessa haastattelussa, siksi käsittelen velanperintää omassa alaluvussaan 6.3.1.

5.1 Tutkimusongelma

Tutkimukseni avulla pyrin selvittämään ne motiivit, jotka saivat kaksi henkilöä perustamaan rikollisorganisaation ja yhden henkilön liittymään rikollisorganisaatioon. Syy, miksi päädyin juuri näihin kysymyksiin on se, että rikollisorganisaation perustamisen ja liittymisen motiiveista on vaikeaa löytää relevanttia tietoa. Rikollisuutta, rikollisia henkilöitä ja heidän käytöstään on tutkittu paljonkin, mutta en ole löytänyt yhtään eksaktia tutkimusta siitä, mikä on se motiivi, joka saa henkilön edes ajattelemaan kyseisenlaisen organisaation perustamista. Keskustellessani aiheesta usean kokeneen poliisimiehen kanssa osalla oli varsin yhtenevätkin ajatukset motiiveista, kun taas osa ei ollut edes uransa aikana koskaan erityisesti henkilön motiiveja miettinyt, vaikka he ovat olleet paljonkin tekemisissä juuri Johanssonin ja Vilhusen kanssa.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Haastateltavien henkilöiden määrä on tarkoituksella rajattu kolmeen, joka on tämän aihepiirin teemahaastattelussa hyvä määrä. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on jonkin ilmiön ymmärtäminen. Siksi haastateltavien määrän ei aina tarvitse olla suuri (Saaranen-Kauppinen ym. 2006). Rikollisorganisaatioiden toimintakulttuuriin kuuluu se, että organisaation sisäisiä asioita ei puhuta ulkopuolisille. Ja vaikka joku sattuisikin puhumaan, on hyvin epätodennäköistä, että kerrottu asia olisi paikansa pitävää. Kukaan haastateltavistani ei tätä opinnäytetyötä tehdessä enää kuulu mihinkään rikollisorganisaatioon tai moottoripyöräkerhoon. Kaikilla on omat syynsä olla erossa rikollisorganisaatioista ja omat motiivinsa kertoa aiempia tekemisiään.

Olen rajannut työni seuraavien tutkimuskysymysten ympärille:

1. Mikä johti rikollisorganisaation perustamiseen tai siihen liittymiseen?
2. Miten lapsuus selittää halun tai motiivin perustaa tai liittyä rikollisorganisaatioon?

Järjestäytynyttä rikollisuutta tai työssäni mainittuja rikollisorganisaatioita ei tutkita eikä käsitellä enempää kuin on tarvetta haastateltavien esiin tuomien asioiden kannalta tarpeellista. Erityisen mielenkiintoista olisi vertailla eri rikollisorganisaatioiden toimintaa ja niiden motiiveja. Sen kuitenkin jätän mahdollisiin jatko-opintoihin.

5.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Aloitin tutkimukseni tekemisen pohtimalla, kenellä Suomessa on kokemusta rikollisorganisaation perustamisesta ja kenellä liittymisestä. Rikollisorganisaatioon liittyjiä löytyy yhtä paljon kuin niissä on jäseniä. Lisäksi löytyy ex-jäseniä, jotka tavalla tai toisella ovat organisaatiosta erkaantuneet. Työn mielekkyyden ja kiinnostavuuden kannalta halusin valita haastateltavaksi sellaisia henkilöitä, jolla on media-arvoa ja jotka lukijakin tunnistaa. Päätin selvittää, suostuisivatko N.B.K:n perustaja Lauri Johansson sekä UB:n perustaja Keijo Vilhunen haastatteluun. Johansson on siviilissä ja tuomionsa suorittanut, ja Vilhunen istuu Jokelan vankilassa. Erään moottoripyöräkerhon ex-jäsentä päätin kysyä haastateltavaksi selvittäessäni rikollisorganisaatioon liittymisen motiiveja. Koska kaikki haastateltavat olivat eri paikassa ja osa heistä istui vankilassa, oli lähestymistapakin täysin erilainen. Haastatteluja varten tein lyhyen kysymysrunгон, jota käytin kaikkien haastateltavien kanssa. Halusin kuitenkin antaa jokaisen kertoa vapaalla kerronnalla elämästään, ja mikäli en saanut haluamaani tietoa, käytin kysymysrunkoa. Tarvittaessa kysyin tarkentavia kysymyksiä haastattelun aikana, jos jokin asia jäi epäselväksi.

5.3 Johanssonin haastattelu

Johanssoniin otin yhteyttä Facebookin kautta Messengerissä. Selitin lyhyesti asiani ja kysyin, voinko saada puhelinnumeron tai sähköpostiosoitteen kertoakseni asiasta enemmän. Johansson vastasi lyhyesti kirjoittaen pelkän sähköpostiosoitteen, ei sanaakaan muuta. Lähetin hänelle sähköpostin, jossa kerroin asiasta enemmän ja kysyin, olisiko haastattelu mahdollista. Johansson vastasi lyhyesti: ”No, soitele niin katsotaan.... OXXXXXXXXX. Late”. Soitin hänelle, esittelin asiani, ja hän suostui haastatteluun.

Johanssonin haastattelu tehtiin erään kauppakeskuksen pizzeriassa lounaan merkeissä. Haastattelu kesti kaksi tuntia ja kolme minuuttia. Haastattelu tallennettiin sähköiseen muotoon Johanssonin luvalla kokonaan. Lisäksi alussa oli noin kymmenen minuutin ”lämmittelyosio” jota ei tallennettu. Tallennus suoritettiin sekä puhelimen sanelimeen että erilliseen sanelukoneeseen. Varmistus on riskienhallintaa, joka kannattaa tehdä, kun kyseessä on tekninen laite. Seuraavat tiivistetyt elämäkerrat eivät ole koko haastattelu, vaan ne kerrotaan tässä

poikkeuksellisen laajasti, jotta lukija saisi mahdollisimman hyvän kuvan haastateltavan elämänkaaresta ja rikollisuuteen johtaneista syistä.

5.3.1 Lauri ”Late” Johansson

Lauri Johansson on syntynyt 1.12.1965 Lapinjärvellä ja on perheensä esikoinen. Johanssonin vanhemmat olivat yrittäjiä. Äiti ajoi taksia ja isä ajoi kuorma-autoa. Johansson kertoo, että hänen isänsä oli alkoholisti ja pahoinpiteli kotona sekä Johanssonia että Johanssonin äitiä. Elämä meni siihen asti hyvin, kun isä joi vain perjantaisin, mutta kun alkoholinkäyttö lisääntyi, asiat vaikeutuivat. Isä alkoi olla maanantaiaamuinkin humalassa, ja äiti ei pystynyt ajamaan kahta autoa. Vanhemmat erosivat, kun Johansson oli 13-vuotias. Silloin isästä tuli täyspäiväinen juoppo. Samaan aikaan Johansson muutti pois kotoa. Vuonna 1991 Johanssonin isä tapettiin. Johanssonin mukaan tappo oli niin sanottu ”kännitappo”.

Kotoa muuttamisen jälkeen Johansson asui ensin äitinsä ystävän luona Lapinjärven kirkonkylän keskustassa. Hän näpisteli, teki kauppamurtoja ja vietti aikaa entisten ”linnakundien” ja juoppojen kanssa. Mitään kontrollia ei hänen mukaansa ollut, ja alkoholi tuli vahvasti kuvioihin mukaan. Johansson miettii itse, että mistä se näpistelyyn taipuvainen luonne tuli. Kotona kuitenkin oli rahaa, ruokaa, ja vaatteita, eli tarvetta näpistelyyn ei ollut.

Käänteentekevästä asiana Johansson kertoo sen, kun hänet 14-vuotiaana vuonna 1980 otettiin kiinni kauppamurrosta epäiltynä ja pidettiin kiinni otettuna kolme vuorokautta. Johansson haettiin kesken koulupäivää koulusta. Hänen äitinsä oli poliisiauton takapenkillä ja itki. Johansson vietiin poliisiasemalle ja laitettiin ”koppiin”. Kopissaoloajan Johansson kertoo vaikeaksi. Ei ollut mitään virikkeitä, ei kelloa, illalla 20:00 annettiin patja ja aamulla klo 8:00 otettiin patja pois. Kaksitoista tuntia päivästä oli vietettävä aikaa betonilla. Johanssonin mukaan sosiaalitoimi oli antanut luvan näin pitkään yhtämittäiseen aikaan. Hänen mielestään oli virhe laittaa 14-vuotias poika yksinään koppiin niin pitkäksi aikaa. Hän kertoo miettineensä asioita ja ihmetelleensä, että voidaanko näin tehdä näin nuorelle lapselle. Tämä aiheutti Johanssonin kertoman mukaan hänessä entistä enemmän uhmaa. 1982 Johanssonin ollessa 16-vuotias, hän joutui Katajanokan vankilaan tutkintavankeuteen ensimmäistä kertaa. Se oli myös merkittävä käännekohta hänen elämässään. Hän ajatteli, että nyt kun hän on ollut ”linnassa” ja päässyt rikollisen elämän makuun, häntä ei pidättelee enää mikään.

Johansson kertoo ymmärtävänsä sen, että varhaislapsuudesta nuoren aikuisiän valinnat usein johtuvat. Häneltä puuttui lapsuudenajalta kunnollinen miesmalli. Kotona sitä ei ollut. Johansson ei muista lapsuudestaan sellaista hetkeä, että häntä olisi pidetty sylissä vanhempien toimesta tai halattu. Isä hakkasi häntä kotona, koulussa häntä hakkasivat opettajat ja poliisit hakkasivat poliisilaitoksella. Johanssonin mielestä hän oli geenien ja ympäristön tuote. Hänen mielestään oli selvää, että hänestä tulee ”linnajätkä.” Lapsuuttaan Johansson vertaa koirankoulutukseen. Hän sanoo, että jos koiran laittaa aina pimeään huoneeseen, kun tulee vieraita ja koira näkee vain isäntänsä, silloin koira puree ja haukkuu kaikkia muita. Johansson kertoo, että häntä pidettiin lapsena paljon lukkojen takana ja hakattiin usein ja ilman syytä.

Kavereina oli vanhempia ”linnakundeja” ja juoppoja. Jos siihen aikaan olisi huumeita ollut saatavilla kuten nykyään, hän uskoo, että hänestä olisi tullut huumeidenkäyttäjä jo silloin. Huumeet tulivat kuvaan mukaan kuitenkin vasta vuoden 1987 syksyllä hänen ollessaan 22-vuotias. Huumeidän käytön hän lopetti kokonaan vuonna 2009 heinäkuussa ollessaan 44-vuotias. Johansson kertoo lopettaneensa käytännössä lähes kokonaan alkoholin käytön hänen ollessaan 18-vuotias. Syyksi hän kertoo sen, että koska alkoholi oli laillista ja mieli oli kuitenkin hyvin yhteiskuntavastainen, ei alkoholia ollut syytä silloin käyttää.

Johansson kertoo, että mielentilatutkimuksen mukaan hän on psykopaatti, jolla on kaksisuuntainen mielialahäiriö ja muoto on pääosin maaninen. Hänellä on antisosiaalinen persoonallisuushäiriö ja monimuotoinen päihderiippuvuus. Alkoholin käytön suhteen hän kertoo, että hänestä on aina tullut aggressiivinen humalassa. Tätä haastattelua tehdessä hän on ollut ”kuivilla” huumeista noin 12 vuotta. Alkoholin suhteen hän ei ole ehdoton, mutta ei juurikaan käytä sitä.

Johansson on harrastanut shakin peluuta vuodesta 1972. Positiiviseksi asiaksi hän kertoo vankila-ajoiltaan, että hän on saanut puhua paljon ja purkaa omia ajatuksiaan eri henkilöille. Hän ei kuitenkaan halua paljon ”velloa” menneessä vaan haluaa ennemminkin keskittyä tulevaisuuteen. ”*Olen enemminkin tähän on tultu -mies*”, hän kertoo. Turvaton lapsuus on termi, jota psykologit ovat selitykseksi tarjonneet, ja Johanssonin mielestä asia näin varmasti on.

Johansson on perustanut kaksi kerhoa. N.B.K:n hän perusti yksin ja M.O.R.E:n hän perusti Tarki Kankaan ja Keijo Vilhusen kanssa Jokelan vankilassa oman muistikuvansa mukaan vuoden 2000 kesällä. M.O.R.E:n oli tarkoitus olla kuin alamaailman kattojärjestö ja suunnitteluporras. NBK:n oli tarkoitus toteuttaa suunnitellut työt. Ongelmaksi muodostui molemmissa kerhoissa niiden pienikokoisuus. Kerhoista loppuivat tekijät kesken, kun iso osa jäsenistä oli istumassa tuomiotaan. Johansson kertookin, että isojen kerhojen hyöty on juuri se, että vaikka osa on istumassa tuomiotaan, niin silti riittää reserviä muihin hommiin.

Johansson kertoo, että motiivi perustaa N.B.K. oli se, että hän halusi liittyä tunnukselliseen kerhoon, joka ei ole moottoripyöräkerho. Moottoripyörät eivät ole häntä koskaan erityisesti kiinnostaneet. Kerhon perustamisen Johansson kertoo enemmän pullisteluksi. Kerho ja liivit toivot glamouria ja kerhon haluttiin olevan kotimainen vaihtoehto ulkomaalaislähtöisille moottoripyöräkerhoille. Cannonball MC oli kotimainen, mutta sekin oli moottoripyöräkerho. Laten mielestä MC-kerho on sitä mitä liivissä lukee, se on moottoripyöräkerho, vaikka ne luokitellaan järjestäytyneeksi rikollisorganisaatioksi. Ne ovat yksittäisiä toisistaan riippumattomia kerhoja, joilla jokaisella on oma johtonsa. Johansson kertoo tietävänsä useita MC-kerholaisia, jotka käyvät töissä normaalisti eivätkä ole rikollisia. ”Mutta totta kai siellä rikollisiakin on”, hän huomauttaa. Kun laittaa tunnukselliset liivit päälle, ja liiveissä on 1%-merkki, tarkoittaa se Johanssonin mukaan sitä, että silloin henkilön täytyy ymmärtää se, että on tavallaan lainsuojaton ja täytyy hyväksyä se ajattelumalli, joka ihmisille prosenttisesti on.

Motiivinsa N.B.K:n ja M.O.R.E:n perustamiseen Johansson kertoo olleen raha ja valta sekä niiden kahden yhdessä tuoma arvostus muiden joukossa. Hän oli nimittänyt itsensä N.B.K:n komentajaksi, joka terminä oli jo sellainen, että se herätti arvostusta ja kunnioitusta niissä piireissä, joissa hän liikkui. Moni samoihin piireihin kuuluva henkilö pelkäsi Johanssonia.

Johansson oli yhtäjaksoisesti kiinni 18 vuotta, 7 kuukautta ja 16 päivää. Hän on kiitollinen siitä, että hän on saanut syntyä Suomeen, jossa kaikille annetaan mahdollisuus. Mahdollisuuden saa mielenterveyskuntoutuja ja elinkautisvanki. Monessa muussa maassa vastaavanlainen henkilö olisi Johanssonin mukaan jo teloitettu. Hän kehuu Suomen vankilaolosuh-teita, joissa likaiset pyykit vaihdetaan puhtaisiin ja pääsee saunomaan säännöllisesti. Tällä hetkellä Johansson on sitä mieltä, että rikollinen elämä ei kannattanut.

5.4 Vilhusen haastattelu

Keijo Vilhusen haastattelua varten otin yhteyttä rikosseuraamuslaitokseen. Tiedustelin henkilöä, joka osaa vastata vankien haastattelua koskevaan kysymykseen. Tavoitettuani oikean henkilön sain ohjeeksi lähettää heille tutkimussuunnitelman sekä tutkimuslupahakemuksen. Tutkimussuunnitelman olin jo tehnyt poliisiammattikorkeakoululle, joten se oli valmiina. Tutkimuslupahakemuksen tein ja selvitin perusteellisesti haastattelun tarkoituksen. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön vastauksessa sain luvan haastattelujen toteuttamiseen, ja kehotuksen ottaa yhteyttä suoraan siihen vankilaan, jossa vanki on.

Otin yhteyttä turvallisuusasioista vastaavaan apulaisjohtajaan, ja tiedustelin oikeaa menettelytapaa. Sain ohjeeksi lähettää vankisähköpostia. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että lähetän vankilan sähköpostiin viestin, jossa kerron kenelle se on osoitettu, mikä asia on ja omat yhteystietoni. Kirjoitin Vilhuselle sähköpostia Jokelan vankilaan. Vilhusen suostumuksen sain osastoesimiehen kautta. Vilhuselle oli toimitettu viestini paperilla tulostettuna. Haastattelu tehtiin Jokelan vankilan kuulusteluhuoneessa, ja tallennettiin kahdella eri tallentimella kuten Johanssoninkin haastattelu. Haastattelu kesti yhden tunnin ja 33 minuuttia. Haastattelun aikana keskustelu oli luontevaa.

5.4.1 Keijo ”Keke” Vilhunen

Keijo Vilhunen on syntynyt vuonna 1960 Espoossa. Hän eli kertomansa mukaan lapsuutensa hyvässä kodissa. Isä oli rakennusmestari, jolla oli oma rakennusfirma. Vilhusella ei ollut lapsena tarkoitusta lähteä rikolliselle uralle. Isän mielestä hänen olisi pitänyt lukea insinööriksi, mutta koulu ei maistunut kuitenkaan riittävästi, jotta insinöörin koulutus olisi ollut mahdollinen. Kielet eivät onnistuneet, ruotsista tuli ehdot ja lopulta hänet erotettiin koulusta. Hän teki töitä viidestätoista ikävuodesta eteenpäin, ja kävi varusmiespalveluksen. Varusmiespalveluksen jälkeen hän meni naimisiin ja sai kaksi lasta. Vilhusen ollessa 23-vuotias hänen isänsä kuoli, ja rakennusfirma jäi Vilhuselle. Hän aloitti johtamaan isänsä firmaa. Firmalle oli kuitenkin jäänyt jonkin verran velkaa ja oli vaara, että talo ulosmitataan. Rahaa piti saada velkoihin. Elämä lähti rikollisille raiteille. Tällä hetkellä Vilhusella on viisi lasta ja vaimo.

Lapsuudessaan Vilhunen ei tehnyt rikoksia. 15-vuotiaana hän jäi hasiksen poltosta kiinni, mutta sen vakavampia rikoksia ei ollut, ennen kuin hän 23–24-vuotiaana alkoi hankkia rahaa isän firman velkoihin. Ensimmäiset isommat rikokset liittyivät huumeisiin ja pankkeihin. Vilhusta ei kiinnostanut niinkään raha, jota holveista löytyi, vaan enemmänkin paperit, joita siellä oli. Huumetuomiot ovat pääosin tulleet hasiksesta. Vilhunen laskeskelee, että hän on saanut tuomioita pelkästään hasiksesta elämänsä aikana noin 27 vuotta. Huumeiden käytön kanssa hänellä ei ole mielestään ollut koskaan ongelmaa. Enemmän hän on käyttänyt alkoholia. Hän ei kuvaile itseään yhteiskuntavastaiseksi eikä väkivaltaiseksi. Vilhunen ei usko porttiteoriaan huumeiden käytön suhteen. Ensimmäisen vankilatuomionsa Vilhunen sai noin 26-vuotiaana hasiksen salakuljetuksesta.

Vilhunen mielestä motiivi kerhoon liittymiseen on usein se, että haetaan yhteenkuuluvuutta ja turvaa. Suurella osalla kerhon jäsenistä ei ole kovin hyvää koulutusta, töitä ei ole paljoa tehty ja vankilatuomioitakin on jo mahdollisesti ollut.

”Kylä se näin on sit, et sä oot jotain sitte, sä oot jotain.”

Raha ei ole suurin motiivi. Rahaa ehkä joskus tulee enemmän, mutta sitä myös menee. Esimerkiksi hän kertoo:

”Jos sulla on 100 000€ rahaa, mutta et ole sitä itse tienannut, et osaa arvostaa sitä samalla tavalla. Se raha menee pam pam.”

Rahaa kuluu iloiseen elämään, tapahtuu ohivetoja ja rahaa ei osata sijoittaa. Vilhunen mukaan ne henkilöt, jotka ovat saaneet rahaa kasaan ja pystyneet sen laittamaan sivuun siksi aikaa, kun käyvät istumassa tuomion, ovat laskettavissa yhden käden sormilla. Helpoin tapa rahan ansaitsemiseen on se, että jollakin on huumeita, ja niitä aletaan yhdessä levittämään. Huumeiden käytöstä yleisesti kerhossa Vilhunen kertoo, että heroiinin käyttö oli kerhossa kielletty, samoin kuin Subutex. Hyväksytyjä ovat amfetamiini, ekstaasi, kokaiini ja hasis. Niitäkään ei saa käyttää joka päivä, vain silloin kun juhlitaan.

Vilhunen kertoo, että motiivit liittyä kerhoihin ovat nykyään muuttuneet. Nykyään raha saat-
taa olla isompikin motiivi nuoremmalle henkilölle, joka miettii kerhoon liittymistä. Tätä Vilhunen pitää osittain median syynä, koska usein huumetakavarikkojen yhteydessä korostetaan sitä, että kuinka paljon huumeiden arvo katukaupassa olisi. Nämä suuret summat saavat ajattelemaan, että muillakin on mahdollisuus isoihin rahoihin.

Yhteenkuuluvuuden lisäksi kerhoon liittymisellä haetaan arvostusta. Arvostusta ei välttämättä ole aikaisemmassa elämässä ollut ja nyt sitä haetaan kerhon avulla. Hierarkkisen kerhon ympäristössä arvostusta saa, kun nousee hierarkiassa ylöspäin. Liivien avulla monet myös hakevat myös arvostusta kerhon ulkopuolisilta henkilöiltä. Liivien käytöstä Vilhunen on tällä hetkellä sitä mieltä, että on tyhmyyttä korostaa itseään liiveillä, jos on ”konna”. Parempi olisi pitää matalaa profiilia. Itse Vilhunen piti UB:n liivejä päällään noin kolme vuotta, minkä myöntää olleen hänen omien periaatteidensa vastaista.

Vilhunen korostaa sitä, että henkilöillä on eri motiiveja perustaa kerho tai liittyä kerhoon. Rahaa hän ei pidä tärkeimpänä. Maine ja arvostus ovat asioita, joita yleensä etsitään. Kun kuuluu tiettyyn kerhoon, henkilö on tavallaan turvassa myös muilta kerhoilta. Kun tiedetään, että henkilö kuuluu kerhoon, se saattaa antaa eräänlaista suojaa myös muita kerhoja kohtaan. Yksittäistä henkilöä vastaan ei nousta niin helposti, kun tiedetään se, että hänen takanaan on koko kerho, joka puolustaa häntä tarvittaessa.

Vilhunen kertoo, että yhteiskunnassa täytyy olla kontrolli. Välillä viranomaiset ottaa kohdeekseen ”prätäkäjengit”, välillä kettutyöt. Esimerkkinä Vilhunen kertoo Suomen poliisista, että on ollut kahvipoliisi, viinapoliisi ja sitten huumeepoliisi. Poliisilla täytyy olla valmius kontrolloida eri asioita yhteiskunnassa. Jälkeenpäin ajateltuna Vilhunen ei pidä rikollisuraansa sellaisena, että siihen kannatti ryhtyä. Kysyttäessä olivatko UB ja M.O.R.E. sitä, mitä Vilhunen kerhoilta odotti, hän toteaa, että eivät ne ihan sitä olleet ja monia asioita tapahtui jotka olisivat saaneet jäädä tapahtumatta.

Kuva 4: UB:n ja M.O.R.E:n tatuoinnit Vilhusella.

Kuva: Kimmo Tuominen

5.5 Ex-jäsenen haastattelu

Ex-jäsenen otin yhteyttä kahden eri henkilön kautta. Toinen heistä välitti haastattelupyynnöni. Suostumuksen haastattelupyyntöön sain ensimmäisen henkilön kautta. Sovimme haastattelupäivän, -paikan ja kellonajan. Olimme molemmat ajoissa paikalla. Tässäkin tapauksessa keskustelimme noin viiden minuutin mittaisen lämmittelyosion, jonka aikana kysyin häneltä lupaa tallentaa keskustelu helpottaakseni aineiston analysointia. Haastattelu kesti kaksi tuntia ja kuusi minuuttia. Tallensin sen kahdella eri tallentimella. Haastattelun aikana ei ollut ongelmia ja keskustelu oli luontevaa. Haastattelun luonteesta kertoo paljon se, että ex-jäsen kertoi, että hän ei olisi vastaavanlaiseen haastatteluun kerhoaikoina suostunut. Nyt elämäntilanne on muuttunut ja haastattelukin on mahdollista.

5.5.1 Ex-moottoripyöräkerhojäsenten

Haastattelemani henkilö on ollut aktiivisena toimijana järjestäytyneenä rikollisryhmänä pidetyssä ryhmässä kohtalaisen merkittävässä asemassa. Henkilö ei ole mieltänyt itseään järjestäytyneen rikollisuuden toimijaksi vaan ennemminkin aktiiviseksi ammattirikolliseksi.

Ex-jäsenen perheolosuhteet olivat lapsena hyvät ja hän kuvailee, että hänellä oli hyvä koti. Vanhemmilla ei ollut alkoholiongelmaa, eikä häntä ole pahoinpidelty lapsena. Perhe asui omakotitalossa, ja kummatkin vanhemmat ovat käyneet aina töissä. Ex-jäsen on käynyt aina koulussa, ja hän on suorittanut varusmiespalveluksen. Elämä oli normaalia. Ensimmäisiä rikoksia ex-jäsen teki noin 15-vuotiaana. Ensimmäiset rikokset olivat ”kilikalikeikkoja”. Niistä hän ei kuitenkaan jäänyt kiinni. Myöhemmin hän jäi kiinni yhdestä murrosta ja pahoinpitelystä. Ne käsiteltiin sovittelussa. Hänen vanhempansa erosivat hänen ollessaan 15-vuotias, minkä jälkeen hän muutti pois kotoa noin 16-vuotiaana ja hankki ammattikoulutuksen itselleen.

Hän kertoo tehneensä jo noin 15-vuotiaasta lähtien omat päätöksensä elämässään. Tähän vaikutti erityisesti se, että hän muutti niin aikaisessa vaiheessa pois kotoa. Hänen omat päätöksensä ovat johdattaneet hänet siihen tilanteeseen, jossa hän nyt on. Ammattiin kouluttautumisen jälkeen hän oli elämässään eräänlaisessa tienhaarassa, jossa toinen tie johtaa hyvää normaalia elämää kohti ja toinen rikollisuralle. Hän kertoo, että jos joku olisi hänelle kertonut siinä vaiheessa, että sinussa on potentiaalia tehdä juuri tätä työtä, johon olet kouluttautunut, ja luvannut tukeaan, olisi hän todennäköisesti valinnut rehellisen elämän. Ex-jäsen kertoo kysyttäessä, että mikäli hänen isänsä olisi tarjonnut tukeaan tuossa kohtaa, se ei todennäköisesti olisi ollut riittävä, vaan tukijan ja kannustajan olisi pitänyt olla joku ulkopuolinen. Samaan tyyliin kirjoittaa Dunderfelt (2020, 92). Nuoruusiän varhaisvaiheeseen kuuluu usein protestointi vanhempia ja muita auktoriteetteja vastaan.

Varusmiespalveluksen jälkeen hänellä oli tarkoitus vielä palata työhön, johon hän oli kouluttautunut, mutta 1990-luvun lama aiheutti sen, että aiemmin luvattuun työhön ei voinut enää palata. Tässä kohtaa ex-jäsen kokee tulleen petetyksi ja hänestä tuntui siltä, että hänelle annettu lupaus oli rikottu. Nyt jälkikäteen hän ymmärtää sen, että vika ei ollut hänessä, vaan syy oli talous ja lama.

Ex-jäsen oli tutustunut nuorena jonkin verran jenkkiautopiireihin ja koki sen ”aika siistinä”. Moottoripyörät kuitenkin kiinnostivat enemmän. Erinäisten vaiheiden jälkeen ex-jäsen alkoi viettää aikaa tietyn moottoripyöräkerhon henkilöiden kanssa. Hän kertoo, että hänellä ei ollut mitään tiettyä ideologiaa, joka olisi ohjannut häntä tietyn kerhon suuntaan, vaan kerho olisi voinut olla käytännössä mikä tahansa moottoripyöräkerho. ”*Toiminta-glamour ja ne tyypit olivat se ohjaava tekijä minulla, ei mitkään tietyt värit*”, kuvailee ex-jäsen. N.B.K:ta ja M.O.R.E.:a ei ollut vielä olemassa siihen aikaan, mutta ne eivät olisi olleet vaihtoehtoja, koska ne eivät olleet moottoripyöräkerhoja. Moottoripyörä oli suurin vaikutin.

Ex-jäsen ihanoi rikollista elämää ja aktiivisesti yritti etsiä kontakteja moottoripyöräkerhoihin koska moottoripyörät kiinnostivat. Lepakko Helsingissä oli paikka, josta kontakteja löytyi. Lepakossa oli tatuointimessuja, Helvetin enkelit Ruotsista oli käymässä siellä ja

Bandidos oli perustettu Suomeen. Marko Hirsman Backsliders -yhtyeellä oli treenikämppä Lepakon kellarissa. Hirsmaa ex-jäsen kuvailee karismaattiseksi hahmoksi, joka oli omiaan lisäämään kiinnostusta moottoripyöräkerhoihin.

Ensimmäisen hieman vakavamman rikoksen jälkeen ex-jäsen sai hiljaisen hyväksynnän ja arvostusta rikollispiireissä. ”Tämä hiveli”, kuvailee ex-jäsen. Rikos ei liittynyt mihinkään jengiasioihin, vaan se oli vain yksi rikos, jonka hän teki.

Vankilassa ollessaan ex-jäsen tapasi edelleen tiettyyn moottoripyöräkerhoon kuuluvia henkilöitä ja ystävystyi heidän kanssaan. Vankilasta vapauduttuaan hän oli tervetullut kerhoon, koska hänen taustansa ja tekonsa tiedettiin, ja hänellä oli sitä kautta täysi hyväksyntä kerhoon. Vankilatausta ja rikokset katsottiin eduksi kerhoon liittymisessä.

Liivien pukeminen päälle toi yhteenkuuluvuutta ja auktoriteettivastaisuutta. Liivit toivat erityistä ylpeyttä hänelle itselleen, ja hän mielellään näki itsensä siinä asemassa. Arvostus kasvoi kerhouran edetessä, koska hän oli toimelias, häikäilemätön, seuraamuksista täysin piittaamaton ja kyvykäs henkilö tekemään monia asioita. Tämä toi hänelle merkittävää arvostusta kerhopiireissä. Näillä ominaisuuksilla hänen mukaansa saavuttaa kerhopiireissä nopeasti merkittävän aseman sekä pelättynä henkilönä että fiksuna toimijana tai taitavana henkilönä tekemään rahaa. 1%-merkki liivissä on kuvastanut ex-jengiläiselle sitä, että hän tekee mitä haluaa. Hän ei koe asiaa siten, että kerho olisi perustettu rikoksia ja niiden tekemisiä varten.

Päihteiden käytöstä ex-jäsen kertoo, että kerhoympäristö on siihen sopiva, koska se ei tuomitse päihteiden käyttöä ja omissa tiloissa on helppo käyttää, koska ulkopuoliset henkilöt eivät kerhotiloihin pääse ja ympäristö on myönteinen päihteiden käytölle. Päihteiden käyttö on hauskanpitoa, mutta koska kaikki henkilöt ovat melko toimettomia tai hankkivat toimeentulonsa sellaisesta, joka ei ole säännöllistä toimeentuloa, hauskanpitoa on paljon. Kun hauskanpitoa on paljon, on päihteiden käyttöäkin paljon. Ex-jäsen kertoo, että useilla järjestäytyneen rikollisuuden toimijoilla on päihdeongelma. Kyseinen päihdeongelma ei hänen mukaansa ole kuitenkaan sellainen, jona yhteiskunta sen näkee. Kerhoympäristössä ei ole suoneen piikittäviä asunnottomia henkilöitä. Päihteiden käyttö lähtee mukavasta ja myönteisestä ympäristöstä. Päihteitä kuluu todella paljon, ja suurimmaksi osaksi päihteet ovat amfetamiini, kokaiini, kannabis sekä alkoholi. Itse hän ei ole useaan vuoteen juonut alkoholia juuri yhtään, mutta jonkinlainen päihdeongelma hänellä aina mielestään on ollut. Kaikki suunnitelmalliset rikoksensa hän kertoo tehneensä selvänä. Ei humalassa eikä huumeissa. Huonoa omaatuntoa ex-jäsen ei kerro tuntevansa, koska suurin osa hänen rikoksistaan on ollut sidoksissa ”jengiskeneen” tai kärsijänä on ollut valtio. Yhdessä isommassa rikoksessa on myös sivullisista tullut uhreja, mutta tässä tapauksessa aika on tehnyt tehtävänsä eikä hän enää asiaa ajattele, eikä tunne asiasta huonoa omaatuntoa.

Omaa persoonallisuuttaan ex-jäsen kuvaa siten että hän oli erilainen ihminen silloin kun liittyi kerhoon. Silloin hän oli impulsiivinen, helposti asioista innostuva ja nopeasti asioihin kyllästytävä, jos asiat eivät mene hänen toivomallaan tavalla. Tavoittaakseen tiettyjä omia päämääriä, hän oli valmis tekemään rikoksia. Kerhoaikoina hän oli auktoriteettivastainen,

mikä hänen mielestään kuuluu moottoripyöräkerhoon. Viranomaista pidetään vihollisena. Ei sellaisena vihollisena, jota pitäisi aktiivisesti ampua, vaan viranomainen on jatkuva vihollinen, joka on koko ajan moottoripyöräkerhon perässä. Kerhohierarkiaan taas kuuluu kerhon sisäisten auktoriteettien kunnioittaminen. Ex-jäsen ei kuvaile itseään väkivaltaiseksi henkilöksi, vaikka väkivaltaa on tietyissä tilanteissa käytetty.

Rahaa ex-jäsen ei pidä päämotiivina kerhoon liittymiseen. Hän kertoo, että tyyli on muuttunut viime vuosien aikana. Nykyään saatetaan ajatella, että liittymällä moottoripyöräkerhoon saatetaan myös tienata. Motiivi liittymiseen riippuu hänen mukaansa siitä, minkä ikäisenä kerhoon liitytään. Parikymppinen liittyjä tyypillisesti saattaa kuvitella tienavansa kerhossa, eikä oikein ymmärrä mihin on edes liittymässä. Kolmekymppisenä saattoi olla muitakin motiiveja. Motiiveina saattaa olla moottoripyörä, paikka, jossa saa käyttää päihteitä rauhassa ja mahdollisesti jos jotain pystyy tienamaan, niin se on kaikki plussaa. Tyydytys ja raha tuli kuitenkin rikoksista.

Vallan ja arvostuksen ex-jäsen jakaa eri vaiheisiin pohtiessaan motiiveja kerhoon liittymiseen. Valtaa hankitaan siten, että hankkiudutaan sellaiseen ryhmään, joka tunnetaan. Silloin voidaan ”pullistella” omille alempiarvoisille kavereille. Sen jälkeen päästään kerhossa johonkin tiettyyn asemaan, jolloin valta ja arvostus kasvavat. Lopussa, kun on päästy ylöspäin hierarkiassa, tulee rahakin vastaan. Rahaa hankitaan monella eri tavalla.

Vaihe 1: Valta/arvostus

Vaihe 2: Valta/arvostus (jompikumpi)

Vaihe 3: Aletaan tienamaan rahaa

Vaiheet 1 ja 2 valmistelevat vaiheeseen raha.

Ex-jäsenellä on tulevaisuutensa suhteen selkeä suunnitelma. Aikaisemmin tyydytys ja toimeentulo tuli rikosten tekemisestä. Nyt hän on löytänyt muita rehellisiä korvaavia vaihtoehtoja, joita hän ei halua tässä yhteydessä avata enempää. Ne motivoivat häntä vahvasti ja hän kuvailee myös, että tulevaisuudessa hän saa arvostusta elämälleen juuri näillä vaihtoehdoilla. Psykologista apua hän ei ole ottanut vastaan jengiaikoina, mutta nyt irtauduttuaan jengielämästä, hän olisi valmis sellaista apua ottamaan. Hän kertoo, että mikäli hän saa tukea, niin onnistuminen rehellisessä elämässä on todennäköisempää. Tulevaisuudessa hän uskoo myös elävänsä lähes päihteetöntä elämää. Vankien tukitoimista ex-jäsen kertoo käyttämällä itseään esimerkkinä. Todennäköisesti kaikki eurot, jota häneen olisi käytetty rikollisen kerhouran aikana olisi ollut turhaa. Hänen mielestään nuoreen, joka joutuu ensimmäistä kertaa vankilaan, kannattaa panostaa tukitoimien avulla. Jos kyseinen nuori tuomitaan toistamiseen vankilaan, ovat tukitoimet jo turhia. Ensimmäisen vankilatuomion jälkeen rikollisesta toiminnasta on mahdollista päästä vielä irti, mutta myöhemmin se on paljon vaikeampaa.

Viranomaisille hän ei ole kertomansa mukaan koskaan laittanut ainakaan kovin aktiivisesti vastaan, ja on ohjeistanut muitakin, että mikäli kerholle on tulossa poliisit, niin laitetaan ”kamat” vessanpönttöön ja heitetään ”pyssyt” pois. On parempi päästää poliisit sisään kuin antaa heidän rikkoa paikkoja. Tilanteessa, jossa pitäisi miettiä suositteleeko kerhouraa

omalle lapselleen, ex-jäsen kertoo todennäköisesti ohjailevansa lastaan toiseen suuntaan. Rikollisuraa hän ei suosittelisi, eikä enää itse lähtisi sille uralle.

5.6 Aineiston analysointi ja luotettavuus

Tekemäni haastattelut ovat teemahaastatteluita. Kaikkien haastateltavien sähköisesti tallennetut haastattelut litteroitiin. Litteroinnista poimin ne kohdat, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiini. Tein taulukon (Taulukko 1), johon poimin haastatteluissa usein esiintyneet motiivien avainsanat. Taulukkoon 2 poimin ne mahdolliset lapsuuden traumat, joita halusin tarkastella haastateltavien välillä. Taulukoiden avulla vertailin ja reflektoin saamiani tuloksia.

Haastateltavilta saamieni vastausten reliabiliteettia pyrin vahvistamaan sillä, että haastattelussa kysyin joitakin kysymyksiä useammalla kuin yhdellä eri tavalla. Palasin siis kysymyseen hieman toisessa muodossa myöhemmin, ja vertasin saamieni vastausten yhdenmukaisuutta. Vastausten absoluuttista luotettavuutta on vaikea arvioida, sillä haastateltavat ovat kertoneet asioista omien mielikuviansa ja kokemuksiensa kautta. Osa haastateltavien kertomuksista on tapahtunut useita vuosia sitten, joten muistikuvat voivat olla vääristyneitä tai kertomukset muunneltuja itselle sopivammaksi. Joidenkin haastatteluissa esiin tulleiden rikosten paikkansapitävyyttä olisi voinut tarkistaa poliisin tietojärjestelmästä, mutta en ole sitä tehnyt, sillä yksittäisten tapahtumien todenpitävyys ei ole ollut tutkimukseni kannalta merkittävä. Tutkimukseni kannalta merkittävintä oli saada haastateltavilta esille heidän omia kokemuksiaan ja mielipiteitään rikollisjärjestössä toimimisesta. Johansson ja Vilhunen edustivat tutkimuksessani rikolliskerhon perustajajäseniä, mutta vastuksillaan ja kommentaillaan antoivat myös tietoa kerhoon liittyjien motiiveista, koska ovat sitä itse seuranneet koko kerhoaikansa.

6 TULOKSET

Tässä luvussa käsittelen niitä tuloksia, joita olen haastattelujeni analysoinnissa saanut. Aluksi käsittelen rikollisen kerhon perustamisen tai siihen liittymisen syitä ja motiiveja. Myöhemmin käsittelen lapsuuden kokemusten vaikutuksia haastateltavien valintoihin. Taulukossa yksi tarkastelen eri kerhon perustamisen ja kerhoon liittymisen motiiveja haastateltavien kesken. Taulukossa kaksi tarkastelen neljää erilaista lapsuuden traumaa ja niiden esiintymistä haastateltavilla.

Tutkimukseni toisessa kysymyksessä etsitään vastausta siihen, löytyykö haastateltavien lapsuudesta sellaisia traumaattisia asioita, joiden avulla voitaisiin selittää heidän motiivejaan perustaa rikollisorganisaatio tai liittyä sellaiseen.

6.1 Rikolliskerhon perustamisen tai siihen liittymisen syyt

Tässä alaluvussa käyn läpi niitä motiiveja, joita haastatteluissa tuli esille. Olen jakanut motiivit taulukkoon (Taulukko 1), josta selviää jokaisen haastateltavan antama vastaus kyseiseen motiiviin. Saamiani tuloksia analysoin motiivien mukaan nimetyissä alaluvuissa.

TAULUKKO 1: Kerhon perustamisen ja siihen liittymisen motiivit.

Nimi	Yhteenkuuluvuus	Turva	Arvostus	Valta	Raha	Glamour
Johansson	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä
Vilhunen	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei	Kyllä
Ex-jäsen	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä

6.1.1 Yhteenkuuluvuus ja turvattomuus

Yhteenkuuluvuus ja turvattomuus kerhon perustamisen ja siihen liittymisen motiivina nousivat kaikkien haastateltavien keskusteluissa esille. Erityisesti Vilhunen korosti sitä, että hänen kokemuksensa mukaan henkilö, joka liittyy kerhoon, kokee hyvin usein turvattomuutta ja haluaa kokea yhteenkuuluvuutta. Samanhenkiset kerholaiset ottavat vastaan, vaikka henkilöllä olisi jo hieman rikostaustaa ja mahdollisesti päihdeongelmaa. Ex-jäsen mainitsee erikseen siitä, että vankilatausta ja rikokset ovat eduksi liityttäessä kerhoon.

Ex-jäsen ei tunnista lapsuudestaan yhteenkuuluvuuden puutetta tai turvattomuutta. Hän kertoo, että hänen lapsuudestaan ei puuttunut mitään. Hänellä oli hyvä koti ja hyvät vanhemmat. Hän korostaa erikseen sitä, että hänellä ei ollut rikkinäistä kotia ja häneen ei saa liitettyä nuorisorikollisen leimaa. Huomionarvoista on kuitenkin, että hän kertoo, että hänen vanhempansa erosivat hänen ollessaan noin 16-vuotias. Samaan ajanjaksoon osuu ex-jäsenen muutto pois kotoa. Kun, ex-jäsen pohti elämänsä tienhaaraa ja rikollisen tai ei-rikollisen tien valitsemista, ja kertoi, että jos joku olisi häntä siinä kohtaa tukenut ja kertonut hänessä olevan potentiaalia siihen työhön mihin hän kouluttautui, olisi hän saattanut valita ei-rikollisen tien. Tässä kohtaa kysyin häneltä, että olisiko se joku henkilö voinut olla hänen isänsä, hän vastasi, että ei olisi. Isä ei olisi voinut olla se henkilö. On mahdollista, että hänen suhteensa isäänsä on ollut puutteellinen, mutta yhtä paljon on mahdollista, että kyseessä on tavallista nuorille ominaista omien vanhempien neuvojen kyseenalaistamista tietyssä iässä kuten Dunderfelt (2006,92) on myös tutkimuksessaan todennut nuorilla esiintyvän.

6.1.2 Valta ja arvostus

Arvostus esiintyy kaikkien haastateltavien vastauksissa. Vilhunen kertoi, että hänelle henkilökohtaisesti liivit eivät olleet ”se juttu”. M.O.R.E:ssa ei käytetty liivejä, vaan Vilhunen kertoi käyttäneensä kerhon toisen johtohahmon Tarki Kankaan kanssa pukua. Johansson käytti

liivejä. UB:n aikana Vilhunen alkoi käyttää liivejä vastoin omia periaatteitaan. Vilhunen kertoi kuitenkin, että liiveillä oli ulkoinen merkitys. Niillä osoitettiin, että kuuluttiin tiettyyn kerhoon ja sitä kautta saatiin arvostusta. Samalla myös liivit saattoivat aiheuttaa pelkoa joissakin ulkopuolisissa henkilöissä. Mielestäni sekä puvun että liivien käytöllä on sama viesti ulkopuolisille. Niillä halutaan osoittaa, että kuulutaan johonkin tiettyyn organisaatioon ja luoda ulkopuolisille se kuva, että ”sä olet jotain”, kuten Vilhunen itse sen ilmaisi. Kyse on arvostuksen etsimisestä ja saamisesta. Pukua käyttämällä osoitettiin ulkopuoliselle, että ei oltu mitään tavallisia arkipäivän rikollisia, vaan kuulutaan enemmänkin rikollisten eliittiin. Rikolliset todennäköisesti tiesivät mihin kerhoon Vilhunen ja Kangas kuuluivat, siihen ei tarvittu tunnuksia. Kerhotatuoinneilla haluttiin korostaa yhteenkuuluvuutta ja varmistaa, että ulkopuolinen huomaa kenen kanssa on tekemisissä. Sitä kautta saavutettiin valtaa ja arvostusta.

Ex-jäsen kertoi arvostuksen olleen yksi olennaisimmista motiiveista kerhoon liityttäessä. Hän esitteli itse luomansa kolmiportaisen mallin, jossa kerhoon liittymisen motiivina on ensimmäisessä kohdassa vallan ja arvostuksen haluaminen. Kerhoon liitytään, jotta olisi mahdollista saada valtaa ja arvostusta. Valtaa ja arvostusta halutaan kerhon ulkopuolelta sekä hierarkkisen kerhon sisältä. Ulkopuolisille osoitetaan liiveillä kerho, johon kuulutaan ja heiltä halutaan arvostusta. Kerhon sisällä arvostuksen saaminen lisääntyy sen myötä, kun edetään kerhon hierarkiassa. Tyydytystä saadaan, kun päästään ”pullistelemaan” alemmille. Arvostuksen rinnalla kulkee kerhon sisällä valta. Valtaa on se, kun on kerhon arvoasteikossa ylempänä kuin toinen jäsen. Valtaa ja arvostusta seuraa myös mielestäni pelko. Mikäli kerhon jäsen saa aikaan pelkoa toisessa henkilössä, kokee hän saavansa samalla arvostusta ja saa aikaan itsessään vallan tunteen. Kolmantena ex-jäsenen mallissa on raha.

Johanssonilla ei ollut N.B.K:n sääntöjä kirjoitettuna, vaan ne olivat hänen päässään. Johansson oli myös nimittänyt itsensä N.B.K:n komentajaksi. Komentaja, joka johti kerhoa ja jolla oli yksinoikeus sääntökirjaan, nautti todennäköisesti arvostusta jäsenten keskuudessa. Komentajalla oli valta määrätä tehtäviä muille jäsenille. Esimerkkinä tästä on Johanssonin murhaama Sami Huhtimo. Johansson oli antanut Huhtimolle tehtäväksi ampua tietty henkilö, mutta Huhtimo ei ollut toteuttanut annettua tehtävää. Valta ja arvostus ovat olleet Johanssonille olennaisia asioita kerhoaikana.

6.1.3 Raha ja glamour

Rahaa ei kukaan haastatelluista pitänyt ainakaan suurimpana motiivina kerhon perustamiseen tai siihen liittymiseen. Johansson ja Vilhunen kuitenkin kertoivat, että N.B.K:sta ja M.O.R.E:sta N.B.K oli asioiden toimeenpanija, ja keikat usein velanperintäkeikkoja sekä ”iskuja”. Näen rahan yhtenä tärkeänä motiivina. Johanssonista on löydettävissä YouTube-videoita N.B.K.-ajoilta. Videoilla Johanssonilla on Rolex ranteessa ja kultaa kaulassa. Tulkitsen asian niin, että hän haluaa osoittaa muille, että hän on menestyvä mies ja hänellä on rahaa. Useissa keskusteluissa Johanssonin ja Vilhusen kanssa tulee esiin termi ”bisnes”. He kertovat esimerkkejä, kuinka he ovat toimineet ja kerhoissa tulee toimia, etteivät ”bisnekset” kärsi. Haastattelujen valossa vaikuttaa siltä, että kenellekään ei välttämättä tärkein motiivi ollut raha, mutta raha koettiin tärkeäksi tekijäksi tietyssä vaiheessa kerhouraa. Näkisin myös,

että rahalla on oltava iso merkitys, koska kenelläkään haastatelluista ei ainakaan kokoaikaisesti ollut rehellistä työtä, joten elämään, jossa hauskanpito ja juhliminen näyttölee hyvin isoa roolia, tarvitaan merkittäviä summia rahaa.

Ex-jäsen on ottanut rahan hänen kolmiportaisen mallinsa kolmanneksi tekijäksi. Hänen mukaansa kaksi ensimmäistä porrasta valmistelevat henkilöä kolmanteen vaiheeseen, jossa tehdään rahaa. Ex-jäsen korostaa myös sitä, että hauskanpito, johon kuuluu runsas päihteiden käyttö, vaatii paljon rahaa.

Vilhunen ja ex-jäsen kertovat kumpikin, että kerhoon liittymisen motiivit ovat muuttuneet viimeisten vuosien aikana. Kun aikaisemmin on yhteenkuuluvuus, turva ja kerhotoiminnan glamour ollut ensimmäisiä motiiveja liittymiseen, nyt monella nuoremmalla liittyjällä se saattaa olla raha. Nuorella, joka on hiljattain ylittänyt kahdenkymmenen ikävuoden rajan, ei ole välttämättä vielä arvomaailma muodostunut sellaiseksi kuin se vanhemmalla liittyjällä on. He eivät välttämättä ymmärrä täysin, mihin ovat liittymässä ja mitä kerhossa tehdään. Vilhunen korostaa tässä kohtaa median luomaa kuvaa, joka on hänen mielestään vääristynyt. Media hänen mielestään ylikorostaa rahaa, joka on omiaan lisäämään nuorten kiinnostusta kerhoon. Ex-jäsen kertoo, että häntä kiinnosti nuorena erityisesti se toiminta-glamour, jota moottoripyöräkerhoissa oli. Hän oli kiinnostunut siitä, ja halusi olla osa sitä glamouria.

6.1.4 Velanperintä

Jokainen haastateltava kertoi haastattelussaan velanperinnästä. Velanperintää he kuvailevat yleiseksi tavaksi saada rahaa. Johansson kertoo, että raha oli yksi kerhon perustamisen tavoitteista, jossa ei kuitenkaan N.B.K:ssa onnistuttu. Johansson kuvailee isoja rahamääriä ”kliseeksi”. Velanperinnällä rahaa yritettiin saada, mutta se ei tuottanut tavoiteltua tulosta. Joskus rahaa jonkin verran tuli, mutta saman tien se oli jo kulutettu.

”Velanperintä on maailman huonoin bisnes. Jos narkkari on velkaa, ni vaikka sä viipaloit sen äijän kilon paloihin, sä et saa siitä muuta kuin kakkua. Sit taas bisnesmaailmassa jätkä, jos on velkaa, ja sillä on rahaa, ni sehän maksaa, ku se tietää, että se on maksettava ja bisnes ei pyöri, jos et sä maksa.” (Johansson 2020)

”Tavallinen rakennusyrittäjä Jarmo tulee sanomaan, että tavallinen rakennusyrittäjä Pekka on velkaa hänelle 20 000€ ja tässä on laskut ja muut, et se on ihan ok, virallinen velka. No sitte Jarmolla on joku motoristikaveri, ja Jarmo sanoo, että ku ei hän ite oikee saa sitä hoidettua. No toimeton motoristi haistaa kaukaa, että tässä on tilin paikka, se lähtee sitä asiaa selvittämään, perii siltä Pekalta 30 000€. Sitte ku Jarmo kysyy kuukauden päästä et, miten se meni se homma... No ei, täs nyt tuli vähä kaikenlaista et ei se nyt ollukkaa site mite sä olit sen kertonu. No miten niin, no maksoks se? Joo makso makso... No onko se mun osuus ny... No ei oo, että itse asiassa tästä ei jääny sulle yhtään.” (Ex-jäsen 2020)

Ex-jäsenen mukaan edellä kuvattu toimintatapa on hyvin yleistä, ja perinnän toimeksiantaja ei pysty paljoakaan asialle tekemään. Hän joutuu tyytymään tilanteeseen ja olemaan tyytyväinen, että ei saanut selkäänsä.

”Amfetamiinin aktiivikäyttäjämotoristi lähtee perimään velkoja, ni se on kerinny käyttää ne rahat ennen, ku se on päässy sieltä keikaltaan takasin. Ainakin matkalla se on eksyny Pata-ässään tai johonkin muualle ja hakeen pikkusen koksuu viikonlopuks ja sit on yhtäkkii rahat onkin loppu.” (Ex-jäsen 2020)

6.2 Lapsuuden kokemusten vaikutus

Tämän alaluvun alla käsittelen niitä lapsuusiän traumoja, joita haastateltavat ovat mahdollisesti kokeneet. Olen koonnut haastatteluissa esiintyneet mahdollisesti lapsuusiän traumoja aiheuttavat asiat taulukkoon (Taulukko 2), ja sen tuloksia käsittelen lapsuusiän traumat - alaluvun sekä kiintymyssuhdeteoria -alaluvun alla.

TAULUKKO 2: Lapsuuden traumojen esiintyminen haastateltavilla.

Nimi	Pahoinpidelty lapsena	Vanhempien avioero	Vanhempien hyljeksintä	Seksuaalinen väkivalta
Johansson	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Ei
Vilhunen	Ei	Kyllä	Ei	Ei
Ex-jäsen	Ei	Kyllä	Ei	Ei

6.2.1 Lapsuusiän traumat

Lapsuusiän traumojen ristiintarkastelu antoi hyvin samankaltaiset vastaukset haastateltavien kesken. Johansson poikkesi kahdesta muusta haastatellusta siinä, että häntä on pahoinpidelty lapsena sekä fyysisesti että psyykkisesti, ja hän on kokenut hyljeksintää isänsä puolelta. Johansson poikkeaa kahdesta muusta henkilöstä myös kokonaistarkastelussa. Hänellä on selkeästi värikkäämpi ja dramaattisempi elämänkaari kuin kahdella muulla.

Johansson on kokenut turvattomuutta lapsuudessaan, koska hänen isänsä pahoinpiteli häntä sekä fyysisesti että psyykkisesti. Emotionaalisesti erityisen koskettavaa on ollut varmasti se, kun hänen isänsä on sanonut, että Johansson ei ole hänen lapsensa. Biologisesti he olivat isä ja lapsi, mutta isä tarkoitti tässä yhteydessä henkistä yhteyttä. Lapsuuden turvattomuutta lisää varmasti myös se, kun Johansson kertoi, että hän ei muista lapsuudestaan sellaista, että häntä olisi halattu tai pidetty sylissä.

Lapsuusiän traumoista Johansson on kokenut kaikki tarkastelemani asiat paitsi seksuaalisen väkivallan. On selvää, että asiat, joita hän on haastattelussa kuvannut lapsuudestaan ja erityisesti ne asiat, joita hänen isänsä on tehnyt tai jättänyt tekemättä, vaikuttavat vahvasti ihmisen persoonaan. On mahdollista, että juuri näiden kokemustensa ansiosta hän ei ole pystynyt kokemaan empatiaa ja on kyennyt vakaasti harkittuihin murhiin. Murhista pienempi osa tehdään vakaasti harkiten (Haapasalo 2020).

Vilhusta ja ex-jäsentä ei ole pahoinpidelty lapsena vanhempien toimesta. Ex-jäsenen nuoruudessa on ainakin yksi haastattelussa mainittu tapahtuma, jossa hän on itse noin kuudentoista ikäisenä ollut pahoinpitelijä. Pahoinpityä oli kohdistunut toiseen nuoreen eikä ollut perheen sisäistä väkivaltaa. Johanssonin lapsuudessa oli myös perheen ulkopuolisia pahoinpitelyitä ja väkivaltaa. Väkivalta tuli kuvioihin mukaan silloin, kun hän alkoi liikkumaan epämääräisissä piireissä.

Vanhempien avioeron ovat kaikki haastateltavat kokeneet, Vilhunen selkeästi myöhemmin kuin muut. Vilhusen vanhemmat erosivat vasta silloin kun hän oli aikuinen. Johanssonin vanhemmat erosivat hänen ollessaan 13-vuotias. Tässä iässä lapsi on mielestäni vielä haavoittuvainen ja vanhempien ero vaikuttaa todennäköisesti lapsen kehitykseen negatiivisesti. Ex-jäsenen vanhemmat erosivat hänen ollessaan noin 16-vuotias. Hänen itsensä mielestä ero ei vaikuttanut häneen. Jokainen lapsi kuitenkin reagoi yksilöllisesti vanhempiensa eroon (Mäkijärvi 2014, 25). Saman ajatuksen yksilöllisestä reagoinnista jakavat Cacciatore ym. (2005, 22). Pojat reagoivat tyttöjä enemmän eroihin käytösongelmilla ja aggressiivisella käyttäytymisellä, kun taas tytöillä muutokset ovat enemmän masentuneisuutta ja ahdistumista (Sinkkonen 2005, 127). Näiden tutkimusten perusteella on mahdollista, että ero ja mahdollisesti sitä edeltävä aika on vaikuttanut häneen negatiivisesti. Vanhempien hyljeksintää ei ole esiintynyt muilla kuin Johanssonilla (Katso luku 7.1).

Merkittävänä asiana tutkimuksen analysoinnissa pidän Lea Pulkkinen (2020) kommenttia siitä, että mikään yksittäinen tekijä ei yleensä ole laukaiseva tekijä rikolliselle uralle tai siihen liittyville asioille kuten rikollisorganisaation perustamiselle. Kyse on yleensä aina asioiden ketjuuntumisesta. Tässäkin tutkimuksessa osoitettiin ainakin Johanssonin ja Ex-jäsenen kohdalla, että heidän lapsuudessaan ja nuoruudessaan tietyt negatiiviset asiat ketjuuntuivat ja edesauttoivat rikolliselle uralle lähtemistä. Ex-jäsenellä se tapahtui myöhemmin kuin Johanssonilla. Ex-jäsenellä ketjuuntuneet asiat melkoisella varmuudella olivat syitä järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokiteltuun moottoripyöräkerhoon liittymiselle. Johanssonilla nämä ketjuuntuneet asiat johtivat oman rikollisorganisaation perustamiseen. Vilhunen poikkeaa hieman kahdesta muusta siten, että hänen lapsuudessaan ja nuoruudessaan ei näytä esiintyneen suurempia ongelmia tai vastoinkäymisiä, jotka voisivat olla selittävä tekijä rikollisorganisaation perustamiselle. Vilhusen elämän ongelmat näyttävät alkaneen vasta nuorena aikuisena hänen alkaessaan johtaa edesmenneen isänsä rakennusliikettä. Voidaan kuitenkin miettiä, että hänenkin nuoruudessaan on joitain ongelmia tai vastoinkäymisiä ollut, koska hän kannabistakin on poltellut. Yleensä kannabiksen polttelut kulkevat alkoholin kanssa rinnakkain ja johtavat helposti lain väärälle puolelle enemmänkin kuin pelkän huumeaineen käyttöräjäkseen muodossa.

Lapsuudesta juontavia traumaperäisen stressin oireita en haastattelujen perusteella tunnistanut kenelläkään. Kukaan ei myöskään itse tunnistanut sellaisia. On mahdollista, että Johanssonin tekemät murhat ovat aiheuttaneet hänelle traumaperäisen stressin oireita aikuisiällä, mutta hän ei itse ole tunnistanut sellaisia. Voi olla myös vaikea tunnistaa niitä, jos niitä on ollut, koska hänen huumeidenkäyttönsä on ollut runsasta murhien aikaan. Runsa huumeidenkäyttö yhdessä hänen kaksisuuntaisen mielialahäiriönsä kanssa voi vaikeuttaa tällaisten tulkintojen tekemistä. Murhien tekohetkellä Johansson kertoo kuitenkin olleensa

selvinpäin. Isommat huumekaupat ja murhat tehtiin Johanssonin mukaan yleensä selvinpäin ja niissä piti olla vähintään yksi hyvin levätty yö takana, ja lisäksi syöty hyvin. Täytyi olla ”skarppina”.

6.2.2 Kiintymyssuhdeteoria

Haapasalon (2017) mukaan turvattomasti ja ristiriitaisesti kiintyneet lapset kertovat aikuisena tunteistaan epäloogisessa järjestyksessä, ja kuulijan voi olla vaikea muodostaa haastattelusta selkeää kuvaa. He kertovat paljon, mutta rönsyilevästi ja eksyvät usein aiheesta. Johanssonin haastattelussa erityisesti havaitsin tämän kaltaisia merkkejä. Johansson puhui paljon, mutta hän poukkoili paljon asioiden välillä. Toisaalta, sain kyllä melko selkeän kuvan hänen kertomastaan. Syytteleviä kommentteja hän osoitti isäänsä kohtaan sekä viranomaisia kohtaan kertoessaan siitä, kun hänet 14-vuotiaana otettiin kolmeksi päiväksi kiinni ja pidettiin yksin ”kopissa”. Tällä hetkellä hänen suhtautumisensa viranomaisiin on positiivista.

Ex-jäsenen kohdalla keskustelu oli loogista ja järkevää. Muutaman kerran hän eksyi aiheesta, mutta mielestäni se ei korostunut tavalla, jota tässä aikuisiän kiintymyssuhdeteoriassa tarkoitetaan. Aiheesta eksymiset olivat ennemminkin normaalia kahden ihmisen keskustelussa tapahtuvaa tilapäistä harhailua.

Vilhusen haastattelussa ei ollut minkäänlaisia viitteitä sellaisesta kertomistyylistä kuin tässä teoriassa kuvataan. Hän pysyi aiheessa ja kertoi asioista melko rauhallisesti, mutta innostui kertomaan enemmän monestakin asiasta. Kerrottua asiaa oli kuitenkin helppo ymmärtää. Lapsuudestaan hän kertoi tosin aika vähän, joka voidaan tulkita myös vältteleväksi kertomiseksi, kuten turvattomasti ja ristiriitaisesti kiintyneet lapset aikuisiässä saattavat toimia (Haapasalo 2017, 34).

6.3 Saako rikollinen aina kauneimmat naiset

Rikollisuuden ihailu tuli esille haastatteluissa ja tutkimustuloksissa. Ex-jäsenen kohdalla se konkretisoitui eniten hänen ihailleessaan sitä toiminta-glamouria, joka moottoripyöräkerhojen ympärillä oli. Tässä vaiheessa elämää hän oli hyvin tietoinen kerhojen ja sen jäsenten rikollisesta elämäntyylisestä. Kuten hän itse totesi, tuossa vaiheessa elämää ei nuori liittynyt todennäköisesti näe kerhoja järjestäytyneen rikollisuuden toimijoina, eikä välttämättä edes tiedä, mitä järjestäytynyt rikollisuus on. Jokainen haastateltava myös myönsi kerhon jäsenen saavan ihailua ja kunnioitusta ulkopuolisilta.

Rikollisuuden ihailua sivuttiin myös haastatteluissa pohtimalla sitä, että saavatko rikolliset aina kauneimmat naiset. Jos saavat, miksi näin on? Johanssonin mielestä saattaa olla, että jotkut kauniit naiset etsivät sellaista henkilöä, jolla on rahaa. Jos he eivät löydä NHL-jääkiekkoilijaa, niin he saattavat etsiä jonkun muun, jolla on paljon rahaa. Tällöin voi vaihtoehtona olla rikollinen. Johansson muistuttaa, että vaikka hänellä itsellään on kaunis nainen, mikä on tietysti hyvä asia, hän ei kuitenkaan ole enää rikollinen.

Keijo Vilhunen kertoo, että naiset saattavat kiinnostua ”pahoista pojista”, ja joillakin voi olla ajatuksena, että he pystyvät muuttamaan miestänsä myöhemmin. Vilhunen ei täysin kuitenkaan allekirjoita sitä, että rikolliset saavat kauneimmat naiset vaan hänen mielestään myös poliisi ja palomies pärjäävät hyvin naismarkkinoilla.

Ex-jäsenen mielestä jotkut naiset saattavat lähteä väärillä vaikuttimilla joidenkin miesten mukaan. Jännitys, rikollinen elämä ja vaaran viehätyks ilmeisesti koetaan kiehtovaksi naisten keskuudessa. Vankilakokemukset ja muutenkin runsaiden kokemusten elämä tekevät rikollisesta ehkä sosiaalisesti taitavamman ja nokkelamman kuin tavallinen työtä tekevä mies. Toiset naiset pitävät pankkiireista ja toiset rosvoista.

7 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa kysyttiin aluksi Johanssonilta ja Vilhuselta, miksi he perustivat rikollisorganisaation. Yksiselitteistä vastausta en saanut kummaltakaan, vaan vastaus muodostui yhteenkuuluvuudesta, arvostuksesta, turvasta, vallasta, rahasta ja glamourista. Toisena tutkimuskysymyksenä oli selvittää, löytyykö haastateltavan lapsuudesta jokin tietty ilmiö tai tapahtuma, joka sai aikaan halun tai motiivin perustaa tai liittyä rikollisorganisaatioon. Tähän kysymykseen ex-jäsenen vastaus oli mielestäni selkein. Hän oli elämässään eräänlaisessa rikollisen ja rikoksetoman elämän tienhaarassa, ja hän koki, että ei saanut tarpeeksi kannustusta ja tukea rikoksettomaan elämään. Häntä kiinnosti moottoripyörät ja glamour, jota kerhoissa oli. Hän olisi voinut liittyä mihin moottoripyöräkerhoon tahansa, väreillä ei ollut väliä. Motiivina olivat ympäristö ja henkilöt, kuten karismaattinen Marko Hirsma.

Tässä tutkimuksessa olen osoittanut, että ainoastaan Johanssonilla on erittäin traumaattinen lapsuus, ja lapsuusiän traumamallin avulla voidaan selittää hänen vahvaa rikollisuraansa sekä motiiveja perustaa rikollisorganisaatio. Mielestäni johtopäätös voidaan tehdä melko selkeästi. Vilhusen ja ex-jäsenen kohdalla ei voida osoittaa suoraa yhteyttä, koska heidän lapsuutensa vaikuttaa olevan melko hyvä. Vaatisi useamman haastattelun sekä huomattavasti syvempää tutkimusta, jotta pystyisin selkeästi osoittamaan heidän pahoinpitelyjen, murtokeikkojen, alkoholinkäytön tai kannabiksenpolttelun johtuneen kotioloista ja siten johtaneen rikollisuralle ja rikollisorganisaation perustamiseen tai sellaiseen liittymiseen. Mahdollisessa jatkotutkimuksessa haluaisin selvittää entistä yksityiskohtaisemmin juuri näiden tutkimieni henkilöiden lapsuutta. Kyseisiä henkilöitä jatkohaastattelemalla saisin varmasti yksityiskohtaisempaa tietoa selville, mutta erityisen kiinnostavaa olisi haastatella heidän lisäksi heidän lapsuudenajan opettajiaan. Mahdollisesti elossa olevien vanhempien sekä sisarusten ja lapsuusajan ystävien haastattelu vahvistaisi tutkimuksen reliabiliteettia. Johansson kertoi avoimesti hänen mielentilatutkimuksestaan ja sen tuloksista, mutta mikäli Vilhusen ja ex-jäsenen mahdolliset mielentilatutkimukset olisi mahdollista saada tutkimuskäyttöön, olisi tutkimuksen jatkotyöstäminen siltäkin osin helpompaa.

Rahan merkitystä ei korostettu kerhon perustamisessa. Johansson ja Vilhunen puhuivat rahasta ja velanperintää tehtiin rahan saamiseksi. On todennäköistä, että kerhojen johtohahmot saivat isompia osuuksia silloin kun rahaa jostain tuli. Samat säännöt toimivat myös

työelämässä, johtoportaan henkilöt saavat yleensä enemmän kuin alemmat portaat. Tähän sain kysyttäessä ainoastaan ympäröivään vastauksen, jonka rivien välistä tein itse tämän tulkinnan. Vilhunen tosin kiistää sen, että neuvostolle olisi tullut enemmän rahaa kuin muille. Hänen mukaansa kaikki tekevät täysin omia hommiaan ja hankkivat itse rahansa (Vilhunen 2020).

Koti on yhteiskunnan perusta. Lapsesta on pidettävä huolta ja hänelle on annettava turvallinen elinympäristö. Nämä ovat ne lähtökohdat, jotka kaikille lapsille tulisi turvata. On silti todennäköistä, että vaikka kaikilla lapsilla olisi tällaiset lähtökohdat, rikoksetonta yhteiskuntaa me tuskin saisimme. Mikäli traumamalli ei selittäisi rikoksia ja rikoksentekijöitä, joku muu teoria selittäisi ne. Tätä työtä tehdessäni on mielipiteeni vahvistunut siitä, että lapsuuden traumat ja ongelmallinen kiintymyssuhde vanhempiin, altistavat rikolliselle elämälle. Ymmärrän myös entistä selkeämmin sen, että ei ole olemassa mittaria, joka antaisi selkeän vastauksen siihen, mistä rikollinen ura johtuu. Rikollinen ura on usein monen tekijän summa, ja jokainen yksilö kokee asiat eri tavalla.

Vaikka ainoastaan yksi haastattelemistani henkilöistä oli selkeästi kokenut traumoja lapsuudessaan, olen silti löytänyt useita esimerkkejä eri lähteistä eri rikoksentekijöistä ja rikoksista, jotka todennäköisesti ovat lapsuuden traumojen tuloksia. On mahdotonta tietää varmuudella, onko Vilhusen ja ex-jäsenen lapsuudessa tapahtunut fyysisistä kurittamista tai henkistä väkivaltaa vanhempien toimesta, jolla voitaisiin yrittää selittää heidän aikuisikänsä käyttäytymistä. Esimerkiksi lapsen kokemaan hyljeksintää voi olla vaikea konkreettisesti osoittaa, jos mukana on torjuntaa ja muita psykologisia puolustuskeinoja. Traumaperäisen stressin vaikutuksista en saanut selkeää näyttöä. Vilhusen kohdalla voidaan miettiä, onko koulusta erotamisella jotain vaikutusta rikollisen uran valitsemiselle. Bartol & Bartol (2011, 35) mukaan varhainen epäonnistuminen koulussa vaikuttaa liittyvän enemmän rikollisuuteen kuin alhaiseen älykkyyteen. Toisaalta, Vilhusen mukaan hänellä ei ollut rikollisia taipumuksia lapsena, eli sen mukaan hänen kohdallaan tämä teoria ei pitäisi paikkaansa. Jokin kuitenkin ajoi hänet alkoholinkäyttöön jo nuorena koululaisena.

Haastattelemillani henkilöillä oli jokaisella erittäin mielenkiintoinen historia. Siihen tutustuminen ja perehtyminen auttoi ymmärtämään lapsuusiän traumamallien vaikutusta aikuisikään ja myös heidän henkilökohtaisia valintojaan elämässä. Työni tekemisen kannalta pidän sitä kohtalaisena saavutuksena, että juuri nämä haastatellut henkilöt suostuivat minulle kertomaan näinkin paljon asiaa, jota olen tässä työssä kertonut. Yhteistä kaikille haastattelemilleni henkilöille on kuitenkin se, että he eivät enää ole mukana rikollisorganisaatiossa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelua täytyy tehdä jo työn suunnitteluvaiheessa (Kananen 2017, 174). Tässä tutkimuksessa teemahaastattelun kysymysrunko pidettiin mahdollisimman suppeana, ja haastateltavilta pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon tietoa vapaalla kerronnalla, Tarkentavia ja täydentäviä kysymyksiä esitettiin haastattelun eri vaiheissa ja mahdollisimman monia asioita pyrittiin varmistamaan lisäkysymyksillä (katso 5.6). Laadullinen tutkimus mahdollistaa tutkittavan ilmiön syvällisen ymmärtämisen, ja sen avulla pystytään kuvaamaan ja selittämään kuvattavaa ilmiötä tehokkaasti ja syvällisesti

(Flick 1998, 5). Tässä tutkimuksessa olen mielestäni onnistunut hyvin selvittämään haastateltavien motiiveja rikolliskerhon perustamiseen ja sellaiseen liittymiseen.

Tämän tutkimuksen tekemisen aikana pääsin läheltä kuulemaan rikollisorganisaation perustajien ja rikollisorganisaatioon liittyjän omia kokemuksia kerhoajoilta. Moneen itseäni askarruttaneeseen asiaan tuli vastaus, ja myös monia uusia kysymyksiä syntyi. Jokaisesta haastateltavasta minulla oli eräänlainen mielikuva etukäteen, mutta monessa kohtaa mielikuva oli väärä, ja haastateltava osoittautui erilaiseksi persoonaksi. Viranomaisvastaisuutta en havainnut, haastattelut olivat asiallisia ja he puhuivat enemmän kuin osasin odottaa. Jokaisen mielestä rikollinen elämä saa siirtyä sivuun ja elämässä käännetään uusi lehti. Jälkeenpäin ajateltuna he toteavat kaikki, että rikollinen ura ei kannattanut. Ikä on varmasti heidänkin kohdallaan tehnyt tehtävänsä.

LÄHTEET

- Aarnion huumejutun hovioikeuskäsittelystä tulossa yllättävä – jengipomo palasi aiempaan, Aarnion kannalta raskauttavaan kertomukseensa. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005218512.html> Luettu 5.11.2020
- Abadinsky, Howard 2019: Organized crime. Eleventh edition. Mexico. Lumina Datamatics, Inc.
- Bartol, Curt R. & Bartol Anne M. 2011: Criminal behaviour a psychological approach. ninth edition. New Jersey. Prentice hall.
- Bergström, Gunnar 2019: Kriminalitet som livsstil 4.0. Polen. Studentlitteratur AB.
- Berlusconi, Giulia 2014: Italian Mafia. Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice (2699-2706). New York. Springer
- Cacciatore, Raisa., Heinonen, Sanna., Juvakka, Essi. & Oulasmaa, Minna. 2005. Eropohdintoja pikkulapsivaiheessa. Helsinki. Väestöliitto
- Dunderfelt, Tony 2006: Elämänkaaripsykologia. Helsinki, WSOY.
- Eriksson, Kenneth. Haastattelu 20.8.2020.
- Ex-moottoripyöräkerhojäsen. Haastattelu 16.9.2020.
- Flick, Uwe.1998: An introduction to qualitative research. London. Sage publications.
- Ford, Julian D. 2009: Posttraumatic stress disorder. Scientific and professional dimensions. USA. Academic Press.
- Haapasalo, Jaana 2017: Kriminaalipsykologia. 2. uudistettu painos. Juva, PS-kustannus.
- Haapasalo, Jaana 2020: Oikeus- ja kriminaalipsykologian dosentti. Sähköpostit 14.7.2020 ja 20.10.2020.
- Haapasalo, J., & Hämäläinen, T. 1996. Childhood family problems and current psychiatric problems among young property and violent offenders. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 35, 10, 1394-1401.
- Hagan, Frank E. 2009: Crime types and criminals. U.S.A. SAGE Publications Inc.
- Haney, Craig 2020: Criminality in context. Chelsea, MI, U.S.A. Sheridan books.

Hickey, Eric W. 2006: Serial murderers and their victims. Fourth edition. USA. Malloy incorporated.

Hollin, Clive, R. 2016: The psychology of interpersonal violence. Malaysia. Vivar Printing Sdn Bhd.

Holmes, Ronald, M. & Holmes, Stephen, T. 2002: Profiling violent crimes. Third edition. U.S.A. SAGE Publications, Inc.

Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne 2006. Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152459/221_Honkatukia_Kivivuori_2006.pdf?sequence=1 Luettu 5.11.2020

Johansson, Lauri 2020. Haastattelu 28.8.2020.

Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan. <https://intermin.fi/poliisiasiat/jarjestaytynyt-rikollisuus> Luettu 11.7.2020.

Kananen, Jorma 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Tampere. Suomen Yliopistopaino Oy.

Kivivuori, Janne 2008: Rikollisuuden syyt. 2. uudistettu painos. Helsinki, Nemo.

Kivivuori, Janne & Aaltonen, Mikko & Näsi, Matti & Suonpää, Karoliina & Danielsson, Petri 2018: Kriminologia. Tallinna, Raamatutrukikoja OU.

Mäkijärvi, Leena. 2014. Kahden kodin lapset: miten tuen lasta vanhempien erotessa. Jyväskylä. Docendo.

National Institute of Mental Health. US National library of Medicine. <https://medlineplus.gov/posttraumaticstressdisorder.html> Luettu: 21.7.2020.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>. Luettu 2.11.2020

Oikeus määräsi United Brotherhoodin tilapäiseen toimintakieltoon – "Järjestelmällistä piittaamattomuutta lain säännöksistä" <https://yle.fi/uutiset/3-11173666> Luettu 14.9.2020.

Organized crime. <https://www.fbi.gov/investigate/organized-crime> Luettu 2.11.2020.
Palo, Sanna 2010: Järjestäytyneet rikollisryhmät ja rikosvastuu. Helsingin yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta. Yliopistollinen väitöskirja.

Pulkkinen, Lea 2020: Psykologian emeritusprofessori. Puhelinhaastattelu 28.8.2020.

Rikollisjengi United Brotherhood päätti lopettaa toimintansa.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006363922.html> Luettu 11.7.2020

Rikollisjengi United Brotherhood kertoo lopettavansa toimintansa
<https://yle.fi/uutiset/3-11145557> Luettu 6.1.2020

Sinkkonen, Jari. 2005. Lasten reaktiot vanhempien eroon. Teoksessa: P. Lipponen & P. We-saniemi (toim.) Lapsi ja ero. Helsinki. Kirjapaja, 125–137.

Tamsi, Mika. 2020: Prosenttijengit Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Tapani, Jussi & Tolvanen, Matti & Hyttinen, Tatu 2019: Rikosoikeuden yleinen osa: Vas-tuuoppi. 3. uudistettu painos. Luettavissa: [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.pola-mk.idm.oclc.org/teos/CABBXXBTABHED#/kohta:RIKOSOIKEUDEN\(\(20\)YLEI-NEN\(\(20\)OSA\(\(20\)/piste:b4](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.pola-mk.idm.oclc.org/teos/CABBXXBTABHED#/kohta:RIKOSOIKEUDEN((20)YLEI-NEN((20)OSA((20)/piste:b4) Luettu: 15.11.2020.

United Brotherhood-jengin johtaja hallinnoi yli 20 kilon amfetamiinierää ja viilteli häntä arvostellutta jengiläistä. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006525442.html> Luettu 5.11.2020.

United Nations convention against transnational organized crime.
[https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Conven-tion/TOCebook-e.pdf](https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf) Luettu 2.11.2020.

Vilhunen, Keijo 2020. Haastattelu 18.9.2020

Von Lampe, Klaus 2016: Organized Crime. USA, SAGE.

What is crime? Scottish Centre for Crime and Justice Research
<http://www.sccjr.ac.uk/wp-content/uploads/2015/10/SCCJR-What-is-crime.pdf> Luettu: 4.9.2020

LIITE 1: Haastattelurunko

KYSYMYKSIÄ LATE JOHANSSONIN HAASTATTELUUN

1. Kertoisitko lapsuudestasi.
2. Muistatko ensimmäiset rikoksesi?
3. Mikä merkitys liiveillä oli sinulle?
4. Miksi halusit perustaa järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokitellun kerhon?
5. Haluaisitko kertoa jotain muuta, joka olisi mielestäsi hyvä mainita työssäni?

KYSYMYKSIÄ KEIJO VILHUSEN HAASTATTELUUN

1. Kertoisitko lapsuudestasi.
2. Muistatko ensimmäiset rikoksesi?
3. Mikä merkitys liiveillä oli sinulle?
4. Miksi halusit perustaa järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokitellun kerhon?
5. Haluaisitko kertoa jotain muuta, joka olisi mielestäsi hyvä mainita työssäni?

KYSYMYKSIÄ EX-JÄSENEEN HAASTATTELUUN

1. Kertoisitko lapsuudestasi.
2. Muistatko ensimmäiset rikoksesi?
3. Mikä merkitys liiveillä oli sinulle?
4. Miksi halusit liittyä järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokiteltuun kerhoon?
5. Haluaisitko kertoa jotain muuta, joka olisi mielestäsi hyvä mainita työssäni?